ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

50 ДИНАРА 1952

Година XXVI
Број 729
18. децембар 1965.

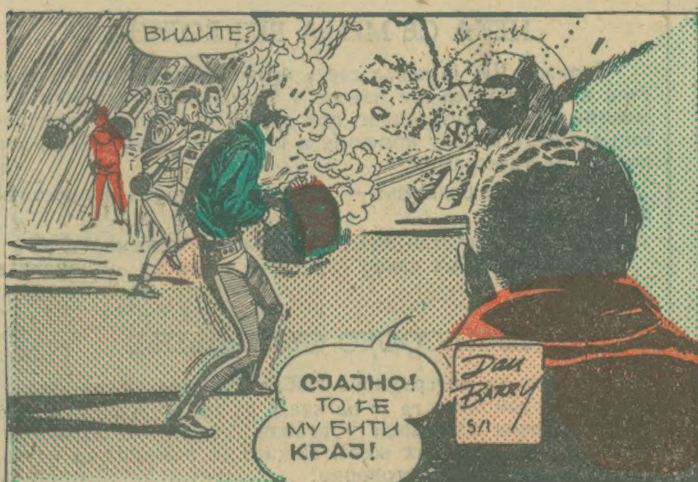
ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Dan BARRY

ФЛАШ ГОРДОН

ТИ СИ ИЗАБРАН ДА ЛИКВИДИРАШ ВАЛДА... ЈАСНО?
С... С... СВАКАКО!

НИКАКВО ЗРАЧНО ОРУЖЈЕ! ОН, ИЗГЛЕДА, ИМА ОКЛОП ПРОТИВ ЗРАКОВА СМРТИ!
УЗЕО САМ ОВО СТАРИНСКО ОРУЖЈЕ ИЗ ЈЕДНОГ МУЗЕЈА! ОЛОВО ПРОБИЈА СВАКИ ОКЛОП!

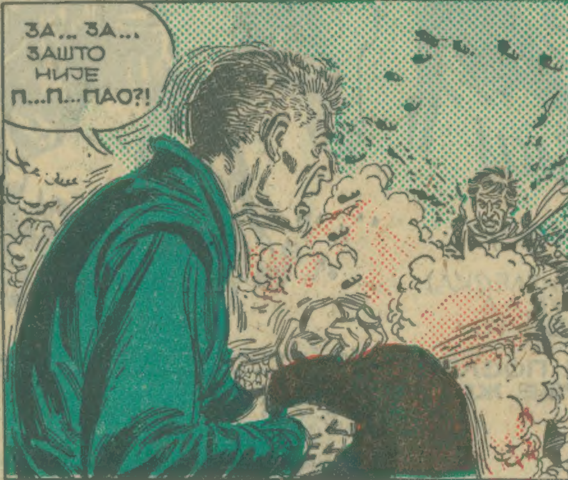

729

У ОВОМ БРОЈУ:

КРОЗ ВЕКОВЕ

ЛЕВО И ДЕСНО

У Енглеској, Јапану и још неким другим земљама постоји правило: „Држи се леве стране!“

Због чега су се разишле „на две разне стране“ саобраћајне реке на улицама Земљине кугле? Разлика није настала случајно. Као што је познато, Енглеска је острвска држава и због тога се веза између њених становника и становника других земаља углавном одржава морским путем.

Главни град Енглеске, Лондон, лежи на ушћу Темзе где је некад стизало много бродова. До судара је често долазило. Да би се завео ред поморске власти издале су одредбу која је тачно прописивала узајамни положај бродова за време кретања. У тој одредби је стајало да су „бродови при сусрету један с другим дужни да се мимоилазе придржавајући се стране видљивог кретања Сунца.“ А Сунце се у односу на Земљу креће слева надесно. Због тога су и бродови били дужни да се при сусрету држе леве стране. Тим истим правилом ускоро су почели да се руководе и у саобраћају по сувом. А када су се појавили аутомобили, придружили су се и они већ утврђеном поретку кретања. Ето због чега Енглези возе левом страном и због чега се у њиховим колима управљач налази не с леве, већ с десне стране.

У давна времена многе европске континенталне државе биле су покривене густом, непроходном шумом. Насеља у њима била су далеко једна од других и једина веза између њих биле су просечене стазе толико уске да њима једва да су могла да се размимоиђу два коњаника. Ићи без оружја од једног насеља до другог било је опасно. И коњаници и пешаци обично су ишли наоружани мачевима који су им висили о левом бедру док им је леву руку покривао штит. При сусретима, путници су се старали да се тако размимоиђу да им заштићена страна тела буде окренута ономе ко долази у сусрет, то јест држали су се десне стране путељка. Обичај кретања десном страном одржао се и када су путеви постали шири, кад се појавио прави друмски саобраћај са обичним колским запрегама, колима и кочијама.

Том правилу потчињава се данас и аутомобилски саобраћај.

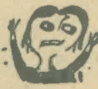
Кроз нашу земљу

МАЈДАНПЕК

СВЕ ДО 1959. ГОДИНЕ Мајданпек је био мање насеље са кривудавим улицама и многим малим кућицама, уџерицама. Сада је то један од наших најлепших градова, у чију је изградњу заједница уложила преко три милијарде динара. Наместо некадашњих уџерица саграђено је преко 120 двоспратних и троспратних зграда, затим велика робна кућа, модеран хотел итд. Улице су асфалтиране и имају травњаке и фонтане. Кроз Мајданпек протиче Мали Пек. Његово корито је каналисано и поплочано камењем, те је у стању да прими веће количине воде, чиме се избегавају поплаве града.

Мајданпек је прави град бакра. У брдима око града постоје богата налазишта бакарних руда, које су користили најпре Римљани, а касније наши средњовековни рудари. Да би се олакшало вађење руда скинут је слој земље који је покривао рудно тло и руда се сада вади на отвореним радилиштима. На слици: поглед на Мајданпек са пута за дневни коп рудника бакра.

 АНЕГДОТЕ

ОПРАВДАН СТРАХ

Енглеска краљица Ана посетила је једном опсерваторију у Гриничу. Из разговора с директором опсерваторије, познатим астрономом Бредлијем, дознала је за његове велике успехе и успехе његових сарадника. На крају она се заинтересовала и за Бредлијеву плату и плате осталих астронома.

— Тако мало? — зачудила се краљица. — Треба вам повећати плату.

— Не чините то, господарице, — уплашио се Бредли — иначе ће на моје место почети да постављају племиће и дворане.

СХВАТИ КАКО УМЕШ

Старогрчки драмски писац Еврипид написао је један филозофски трактат и послао га на читање и оцену Сократу. Овај је прочитао спис и овако одговорио аутору:

„Све оно што сам разумео написано је величанствено. Не сумњам да је и оно што нисам разумео исто тако величанствено изложено“.

УКУСАН ТЕРМОМЕТАР

Термометар који је изумео Галилеј није се пунио живом или алкохолом, већ вином. Један од тих својих термометара Галилеј је послао једном свом пријатељу научнику у Енглеску пропративши пошиљку објашњењем о његовом значају и употреби.

Да ли се писмо изгубило или учени пријатељ није схватио његову садржину, тек Галилеј је добио од њега овакав одговор:

„Вино је заиста одлично. Молим те, пошаљи ми још који од тих апарата“.

НЕКА СЕ МЕЊА РЕД ВОЖЊЕ

Бернард Шо је изнад свега мрзео да позоришни режисери врше скраћења и измене у његовим позоришним комадима. Интендант једног позоришта у Глазгову припремио је једну Шоову комедију и приликом генералне пробе послао му телеграм:

„Дозволите скраћења — иначе ће гледаоци пропустити последњи воз“.

Од Шоа је стигао хитан телеграфски одговор:

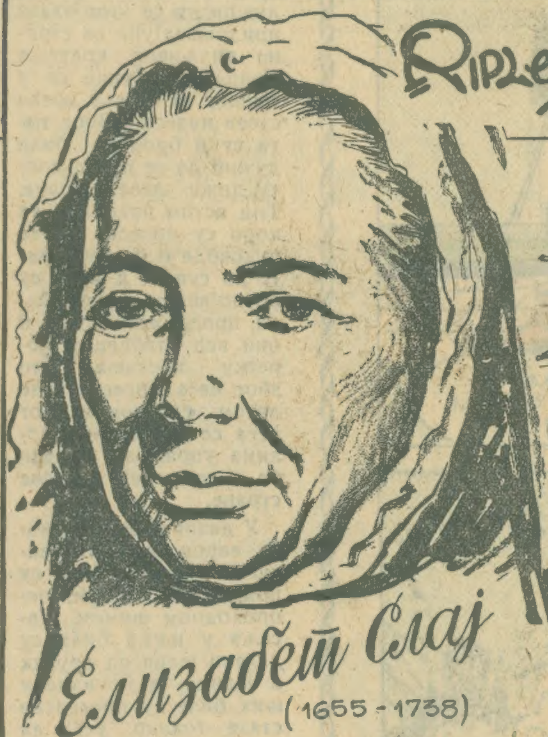
„Забрањујем ма какво скраћење и измену — измените ред вожње“.

ПИКАСООВО ОБЈАШЊЕЊЕ

Послана да интервјуише Пабла Пикасоа, једна млада новинарка замолила га је на крају да јој објасни због чега средовечни мушкарци у већини случајева изгледају млађи од средовечних жена. Пикасо је размишљао читав минут, а затим јој одговорио:

— Због тога што жена од 40 обично има 50 година.

Ripley's Веровали или не!

Елизабет Слај
(1655 - 1738)

ИЗ САТОН ХИЛА (ЕНГЛЕСКА) ТРЕЋА ЖЕНА СЕМЈУЕЛА СЛАЈА УМРЛА ЈЕ У 82 ГОДИНИ 104 ГОДИНЕ ПОСЛЕ СМРТИ ЊЕГОВЕ ПРВЕ ЖЕНЕ!

НАЈНЕОБИЧНИЈА ЗАКУПНИНА У ИСТОРИЈИ

ГОДИШЊА ЗАКУПНИНА ЗА ЗАМАК КЕРАЛИО У ФРАНЦУСКОЈ САСТОЈАЛА СЕ ТРИ И ПО ВЕКА ОД ЈЕДНОГ ЈЕДИНОГ ЈАЈЕТА — АЛИ ОНО ЈЕ МОРАЛО БИТИ ОДНЕТО У СУСЕДНИ ЗАМАК СЕРЕК У КОЛИМА КОЈА СУ ВУКЛА 4 ВОЛА И ТУ УРУЧЕНО ВЛАСНИКУ НА ПОСЛУЖАВНИКУ КОЈИ СУ НОСИЛА 4 ЧОВЕКА (1459 - 1789)

ГВОЗДЕНИ КЉУЧ

КОЈИ СЕ ЈОШ УПОТРЕБЉАВА ЗА ЗАКЉУЧАВАЊЕ СКУПШТИНСКЕ ЗГРАДЕ ДРЖАВИЦЕ АНДОРЕ, СТАР ЈЕ 400 ГОДИНА ТЕЖАК 1.360 ГРАМА И ДУГАЧАК 42 САНТИМЕТРА

ПРВА ЗГРАДА ОД ЦИГАЛА У АМЕРИЦИ ДОМ ВИЛИЈЕМА ПЕНА У ФИЛАДЕЛФИЈИ БИО ЈЕ ПРВА ЗГРАДА НА АМЕРИЧКОМ КОНТИНЕНТУ ЦЕЛА САГРАЂЕНА ОД ПЕЧЕНЕ ЦИГЛЕ

НАЈСТАРИЈА „ТОРБИЦА“ ЗА ТОАЛЕТНИ ПРИБОР

ЗЛАТАН РОГ У КОМЕ СУ ЧУВАНА КОЗМЕТИЧКА СРЕДСТВА НАЂЕН У ГРОБУ ЈЕДНЕ ИНДИЈАНСКЕ ЛЕПОТИЦЕ. ПРЕЛЕЖАО ЈЕ У ЗЕМЉИ 5.000 ГОДИНА

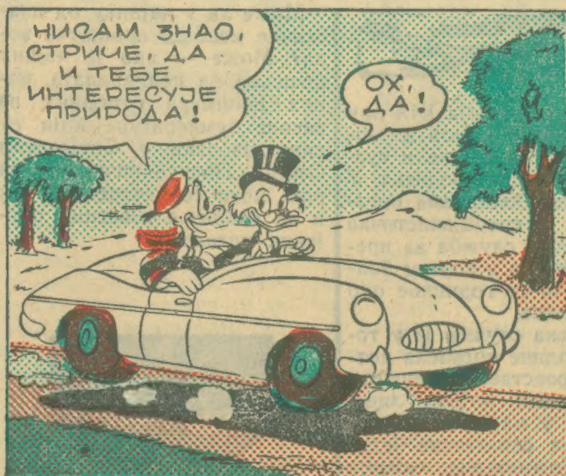

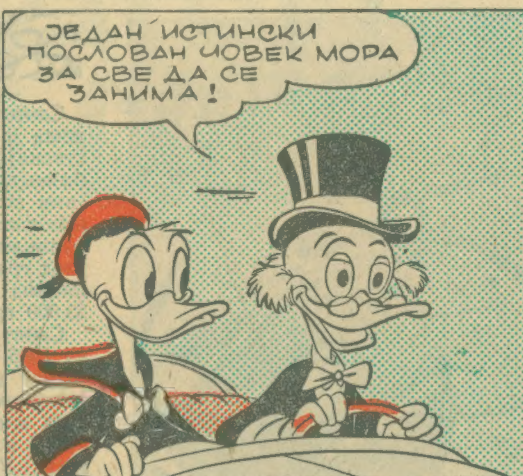
ГУСЕНИЦЕ ЛЕПТИРОВА HYPSA MONYCHA

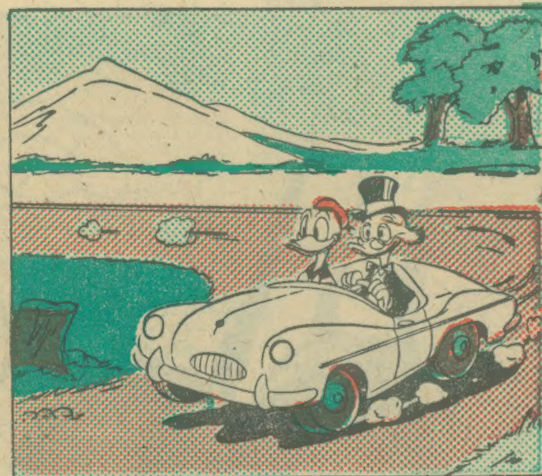
КОЈИХ ИМА У ОКОЛИНИ СИНГАПУРА ГРУПИШУ СЕ НА ВРХУ КАКВЕ СТАБЉИКЕ ТАКО ДА ПОТПУНО ЛИЧЕ НА ЈЕДАН ОТРОВАН ПЛОД И ТИМЕ СЕ БРАНЕ ОД ПРОЖДРЉИВИХ ПТИЦА.

Walt Disney

ПАЈА ПАТАК

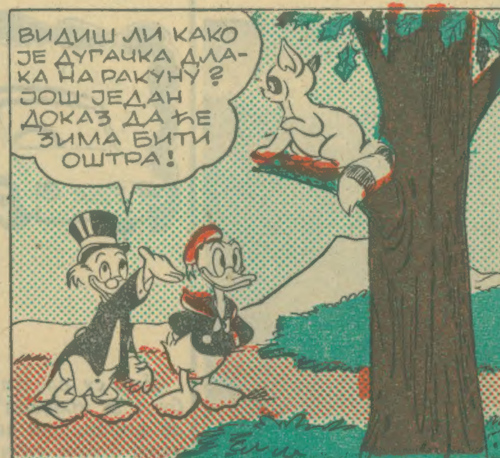

СПОРТ

НЕОБИЧНИ СПОРТСКИ ДОЖИВЉАЈИ

ШАЛА У РИНГУ

Судији подметнут други боксер. — Гол или није гол? — Прва утакмица на ташмајданском новом клизалишту

Први југословенски интернационални боксерски судија Никола Адамовић прославља ове године 40-годишњицу спортске активности. У својој богатој спортској пракси имао је много занимљивих доживљаја, а један од најнеобичнијих је овај који ћемо испричати.

Пре 28 година био је судија у мечу Херкулес — „Палестро гимнастика“ из Ријеке. У Загреб је допутовао и Италијан Улдерико Серго, славни боксер тога времена, са титулом олимпијског шампиона. Свак је знао да је он много бољи од било ког нашег боксера, па је одлучено да му се супротставе три партнера у једној борби! Серго је са сваким боксовао по две рунде и све противнике лако победио. Међутим, то није био једини куриозитет по коме Никола Адамовић памти овај меч.

Успела шала

При крају друге рунде меча између Крпића и Бунзарија, нашем боксеру, већ исцрпеном од удараца које је примио, пукао је појас и Адамовић му је, наравно дозволио да оде у свлачионицу и промени гаћице. Убрзо се појавио боксер који је трчећим кораком журио од свлачионице ка рингу. Кад је борба била настављена, и италијански боксер и судија Адамовић нашли су се у чуду: откуд одједном толика снага боксеру, који само неколико тренутака раније умало није био нокаутиран? Ипак, победа је припала Бунзарију.

Неколико дана касније тајна је била откривена. Функционери Херкулеса похвалили су се Адамовићу како су се с њим нашалили: уместо већ уморног Крпића коме је пукао појас, на ринг се попео други, одморан боксер и наставио борбу!

Тек касније било је уведено правило да боксер ни у ком случају не сме да напушта ринг док борба траје...

Да ли је судија „ваздух“?

Бурна је историја фудбалске игре. Педантни хроничари записивали су многе значајне и не много важне догађаје и захваљујући томе и данас се можемо упознати с интересантним примерима из фудбалске прошлости, који су у своје време изазивали велике полемике.

Такав један случај догодио се крајем јануара 1939. године у колевци фудбала, у Енглеској, у граду Њукастлу. На утакмици између Њукастла и Конвентрија, у борби за првенство, лева полутка домаћих Бауден шутирао је врло снажно на гол Конвентрија. Лопта је, међутим, неочекивано погодила судију Бута у главу и пре него што је, као покошен, пао на траву, судија је свирнуо. Био је прописно нокаутиран. Међутим, одбијену лопту прихватио је други играч Њукастла и послао је у мрежу. Е, али тај гол судија, кад је устао, није признао.

Судија се после бранио тврдећи да је још док је био при свести дао знак да се игра прекида — јер неће имати ко да је контролише док је он немоћан — и, према томе, з. време објављеног прекида утакмице голови се не могу тек тако постизати. Он је имао много присталица који су подржавали његов став, али су још грлатији били они из супротног табора који су тврдили да се судија огрешио о правила фудбалске игре. У правилима, наиме, пише да је судија „ваздух“, односно ако се лопта одбије од њега сматра се као да га није ни дотакла. Према томе, то што се његова глава испречила лопти, потпуно је безначајно и гол је морао бити признат.

Наравно, остало је онако како је судија одлучио.

24. јануара — 24 гола

Кад се удруже јак мраз и добре машине — леда за хокејаше мора да буде. Тако је било и пре готово 12 година, 24. јануара 1954. године, када је отворено вештачко клизалиште на Ташмајдану. Београђани су га жељно очекивали јер су волели хокеј, али је судбина тога спорта дотада зависила од ћуди времена.

У првој утакмици на новој леденој плочи борили су се за бодове Партизан и Бечејски спорт-клуб. Домаћи клуб извојевао је победу, 24:0. Занимљиво је да је први гол на овој утакмици и на новом ташмајданском клизалишту постигао Рудолф Рено, тадашњи директор тог спортског објекта. Он је такође био и најбољи стрелац на првој приредби на новом клизалишту — дао је седам голова. Интересантно је и то да је син Рудолфа Реноа Борис, данашњи стандардни члан државне репрезентације.

Међутим, популарност хокеја за протеклих 11 сезона није много порасла. Кад је нешто касније у Партизану почео да игра и Канађанин О'Нил, на Ташмајдану је било и шест хиљада гледалаца. Данас их ретко кад има више од хиљаду, баш као и 24. јануара 1954. године.

Уређује: Паја Патак

Ква Ква!

Разумела га

Пата улази у трамвај. У том моменту један путник се диже...

— Не, не — одбија Пата и приморава га да седне — Само ви останите на месту.

Мало касније догађа се исто. Путник покушава да устане али му Пата не дозвољава. То се догађа још два пута, док путник одједном не дрекну:

— Ма, госпођо, пустите ме већ једном да се дигнем. Због вас сам пропустио да сиђем још пре четири станице!

Исте наде

— Гајо, надам се да нећу видети како преписујеш из туђе свеске — каже учитељ Гаји, јер је приметио како се овај, док остали ученици раде писмени задатак, врти у клупи и стално покушава да види шта ради друг поред њега.

— И ја се надам — одговори му Гаја.

Да се сетила

Пата сва бесна улази у пиљарницу и још са врата обраћа се продавцу:

— То је страшно! Малопре је мој мали сестрић код вас купио 2 килограма мушмула. Кад их је донео кући, ја сам их измерила, било је пола килограма мање!...

— Моја драга госпођо — одговори јој пиљар — што сте мерили мушмуле то је у реду. Али да ли сте се сетили да истовремено измерите и вашег сестрића?...

Добро он познаје пут

Брод мирно плови. Једног момента Шиља приђе капетану брода и упита га да ли је све у реду?

— Не брините, ја познајем добро све подводне гребенове.

Изненада, зачу се страшна бука и брод се сав затресе. Тада капетан рече:

— Ево, управо смо један прошли...

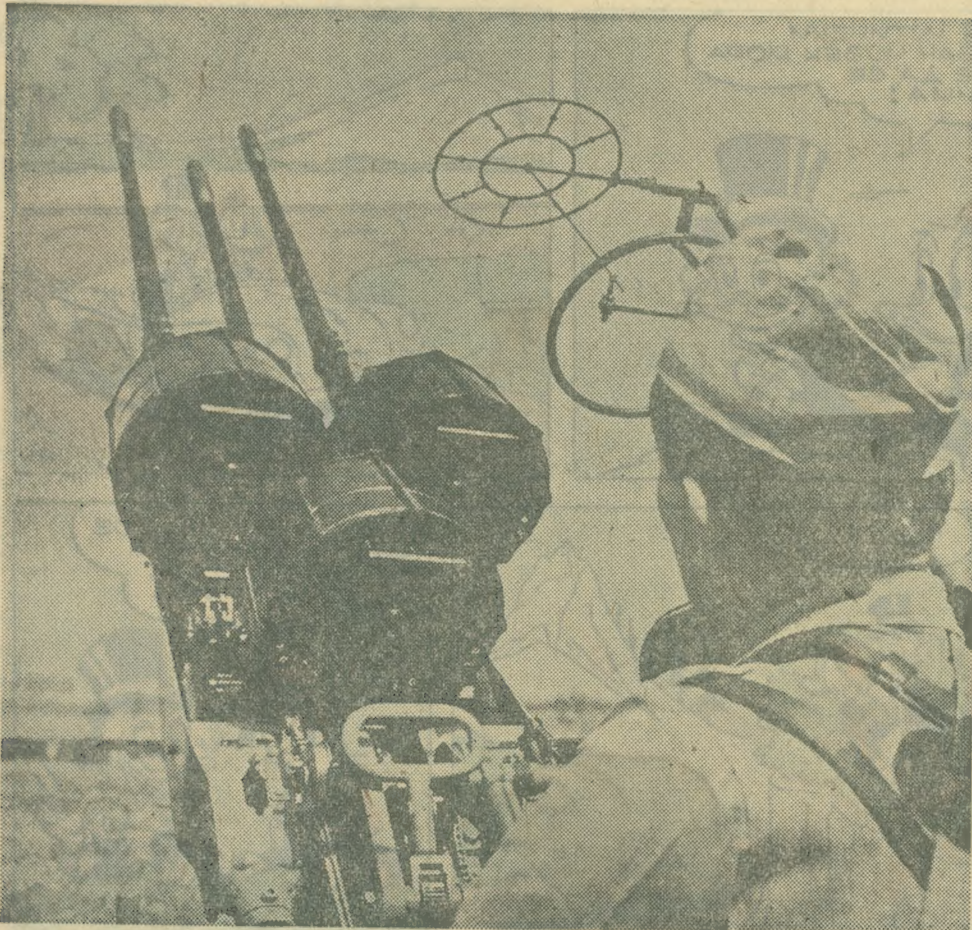

Једанаест великих

Учитељ је целом разреду дао исти задатак: написати имена једанаест најпознатијих људи у свету. После извесног времена застао је поред Влајине клупе и пита га:

— Јеси ли већ начинио свој списак, Влајо?

— Још само мало — одговори му Влаја. — Остао је још голман.

НА ПОЛОЖАЈУ ПОРЕД ОРУЂА

22. ДЕЦЕМБАР ПРАЗНИК ЈНА

Припадници Југословенске народне армије дочекују овогодишњи празник — 22. децембар у зна[…] великих успеха.

Свијајући ратне заставе 1945. године, Југословенска народна армија је на традицијама народноослободилачког рата наставила изградњу и у миру. Припадници армије стичу знања на вежбама, маневрима, у касарнама, кабинетима и школама, где се уче ратној вештини у руковању савременим борбеним средствима. Стварају се нове генерације подофицира и официра, који стечена знања проширују у трупи, на броду, у ескадрили и на другим местима у армији. Велики успеси постигнути су и у здравственој заштити припадника ЈНА, постигнут је и већи стандард: подижу се нове болнице, амбуланте, касарне и други објекти за удобнији смештај војника, побољшава се исхрана и уводи удобнија одећа и савременија опрема.

У армији се поклања велика пажња и идеолошко-политичкој изградњи припадника ЈНА, уздизању њихове политичке свести, снажењу братства и јединства, развијању правилних међусобних односа и дисциплине.

Масовни културно-забавни рад, спортска активност и опште образовање нераздвојни су део свакодневног живота припадника ЈНА. У свим јединицама успешно раде војнички универзитети. Редовно се организују филмске представе, изводе културно-уметнички програми, а војничке библиотеке располажу богатим фондом разних часописа, књига, дневне и периодичне штампе. У армији је све више телевизора, радио-пријемника, транзистора и других средстава за масовну комуникацију. Захваљујући оваквом културном раду у армији је досад описмењено око 5.000 војника.

У току минулих 20 година армија је дала и значајан допринос изградњи земље: инжињеријске јединице изградиле су и реконструисале 816 километара железничких пруга, 2.363 километра савремених путева, изградиле су мостове у дужини од 9.321 метар, тунеле у дужини од 7.050 метара, 64 водообјекта, пошумиле 1200 хектара земљишта и очистиле 379.000 ПТ и ПП мина заосталих из другог светског рата.

Годишња производња војне индустрије за домаће тржиште прелази 200 милијарди динара, а њено учешће у спољној трговини наше земље у овој години достиже износ од око 30 милиона долара.

Санитетска служба ЈНА пружила је знатну помоћ здравственој служби земље и сузбијању заразних обољења. У свим војним болницама организована је специјалистичка поликлиничка служба за преглед грађана, а у војним болницама лечи се годишње око 23.000 грађана.

Санитетска служба је у току 1965. године преузела потпуну здравствену заштиту пензионисаних војних лица, која живе у местима где постоје војне санитетске јединице. У јединицама армије сваке године се сакупи од добровољних давалаца око 30% укупне количине крви сакупљене на територији наше земље.

Сваке године из наше армије одлази у привреду више хиљада војника: возача моторних возила, руковалаца инжењерских машина, радио-телеграфиста, механичара, болничара, зидара, кувара и других специјалиста, који су се зато оспособили у току служења војног рока. У привреду је досад отишло преко 600.000 таквих војника.

Јединице наше армије ефикасно су притицале у помоћ грађанима и ове године више од месец дана водиле даноноћно борбу против водене стихије у Војводини. У тим акцијама војне јединице дале су преко 4 милиона и 200.000 радних часова.

ОБУКА ПЛАНИНАРА ЈНА

ПОНЕШТО О ПЛАСТМАСИ

Најбољи материјал за апарате намењене подводним истраживањима представљају пластичне масе армиране стакленим влакнима. Слој овог материјала дебео свега 2 сантиметра може, по мишљењу америчких стручњака, да издржи притисак воде и на дубини од 7.000 метара.

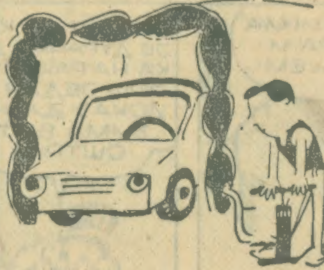
Може ли у чајнику од пластичне масе да прокључа вода? Може — ако је чајник начињен од полиарилата, нових полимера отпорних на високе температуре који су синтетизовани у Совјетском Савезу. Посуде начињене од њих могу се употребити чак и за топљење извесних обојених метала.

*

Помоћу дебљих пластичних нити у Чехословачкој се постављају линије високог напона. Наиме, монтери испаљују ракету која за собом вуче нит од синтетичког материјала а затим се помоћу ње извлаче електричне жице. Нови метод постављања електричних жица нарочито је погодан за планинска подручја.

Највеће „зграде“ на надувавање начињене од синтетичких материја подижу се у Источној Немачкој. За свега један час компресор може да „сазида“ спољашње зидове изложбеног павиљона високог 20 и дугачког 80 метара. Истом брзином могу се подизати гараже, складишта, биоскопске дворане.

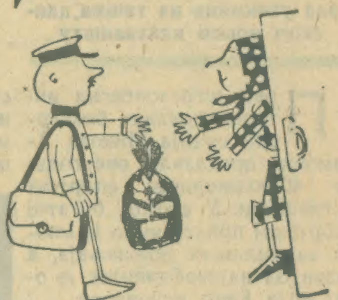
*

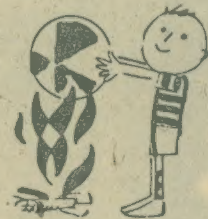
Док су пластичне масе још биле „у колевци“ често су биле коришћене за заштиту метала. Данас се догађа супротно: у Белгији, на пример, на предмете од синтетичког материјала почели су да наносе заштитни слој од злата, хрома, никла и других метала.

*

У Енглеској су почели да израђују часовнике од пластичне масе. Њихове опруге, полуге, точкићи и казаљке не боје се ни рђе ни удара. По тачности нови часовници не заостају за обичним — металним.

У пакетима од синтетичких материјала, какви се данас израђују у Швајцарској, цвеће не увене и по две седмице. „Атмосфера“ у пакетима — мешавина кисеоника и угљен-диоксида — изванредно дуго одржава свежину и мирис необичних пошиљки. Јер, такво се цвеће може слати и поштом.

У Јапану се однедавно производе легуре полимера. Једна од таквих легура — „нипол 70“ — отпорна је према ватри и киселинама. Прве количине новог материјала употребљене су за израду дечјих играчака.

СЕМИНОЛСКИ РАТ

Семинолски рат који је трајао од 1835. до 1842. године био је једини рат који су Американци изгубили у дугогодишњој борби са индијанским племенима. У том рату који је био дуг и скуп америчка војска је ратовала против Индијанаца из племена Семинол, које је живело у Флориди. Рат је стајао Американце преко 50 милиона долара, а 1500 војника је погинуло. Индијанци, који су имали далеко мање губитке, остали су победници и први пут Американци нису могли, као обично, диктирати своје услове.

ПОСЕЈДОНОВО БОГАТСТВО

Колико риба плива у морима и океанима? Тачан одговор на ово питање не може се добити јер се и мишљења научника разилазе. Разлике у њиховим процентима залазе већ у област астрономских цифара. У морима има од 230 до 500 милиона тона рибе, кажу они. А ако овоме додамо и китове (који нису рибе већ сисари) и хоботнице (које су главоношци) цифра ће се попети на једну милијарду тона.

А биљни свет у океанима? По количини он, како сматра совјетски научник Багоров, десет пута надмашује животињски свет! Јер, океани су богати једноћеличним биљкама које се веома брзо размножавају.

Ни сви прсти на руци...

Човечја рука је веома сложен, осетљив и прецизан инструмент. Захваљујући упорном и дугом вежбању прсти једног музичара могу да одсвирају до 120 нота у минуту. Од свих прстију „најнезависнији и највреднији“ је палац, најјачи је — средњи или велики прст, најспретнији је — кажипрст, а најнепокретнији је — мали прст. „Најнеспособнији“ од петорице браће је домали: он се најтеже навикава на рад и одређене покрете што нарочито пада у очи када човек учи да свира или да куца на машини за писање.

НИЈЕ ХУКНУЛА

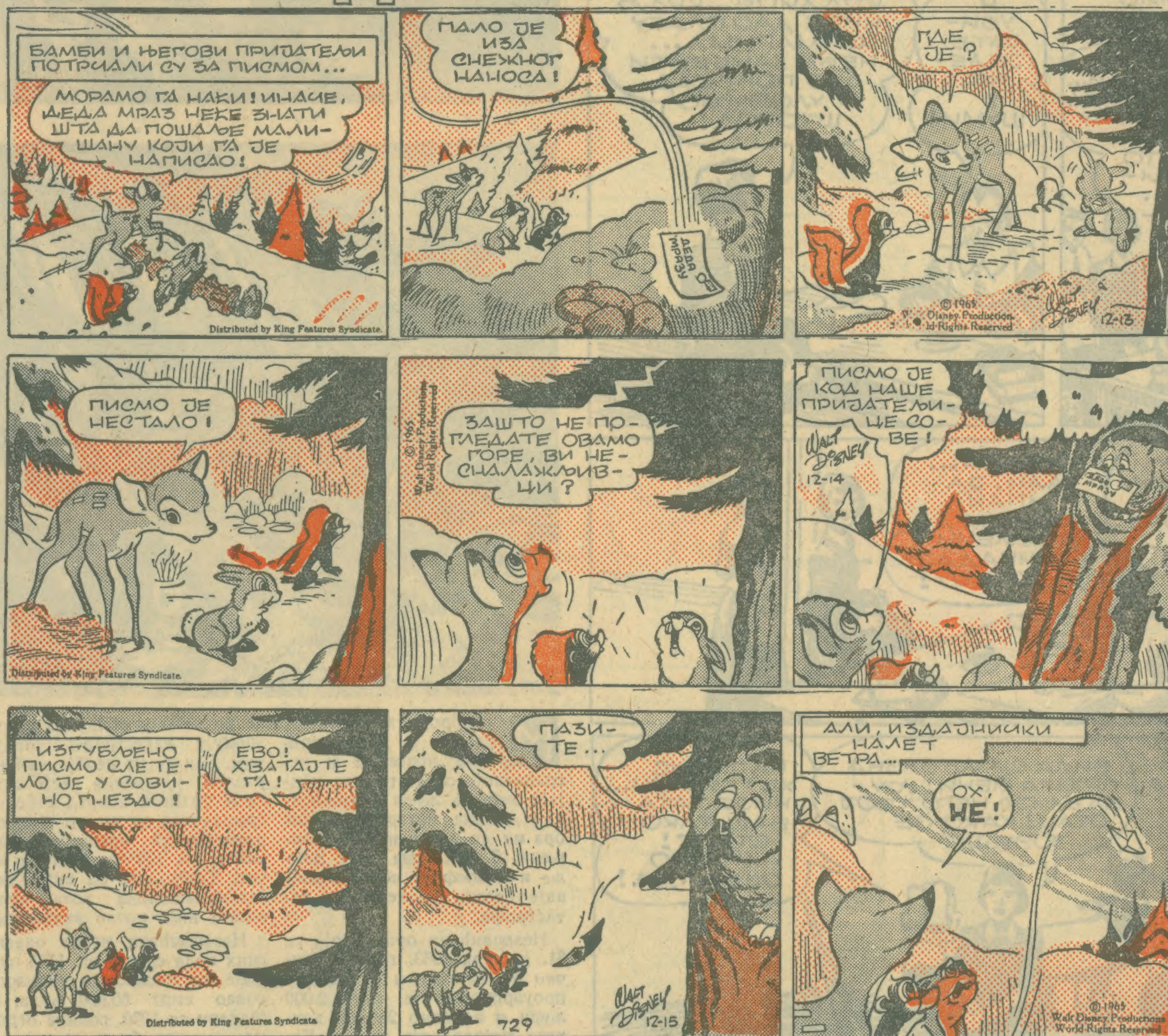

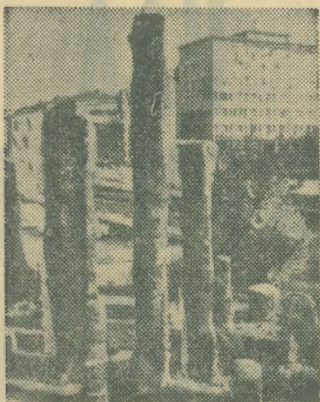
Агент једног осигуравајућег друштва у Јоханесбургу, отворивши изјутра фасциклу с предметима које је тог дана требало да реши, нашао је на врху захтев једног аутомобилисте да му се надокнади вредност предњег стакла које му је разбила — сова. На уобичајено писмено питање: „Због какве се штете жалите и ко је кривац“, овај је одговорио „Разбијена ми је шофер-шајбна а кривац је сова која није хукнула и тиме открила своје присуство“.

Осигуравајуће друштво је без икаквог одлагања исплатило одштету.

WALT DISNEY

Бамбијева новогодишња авантура

ОКАМЕЊЕНА ШУМА

У самом центру града Карл Маркс у Демократској Републици Немачкој диже се необична шума окамењеног дрвећа старе око 200 милиона година. Нека од укупно 12 стабала, егзотичног изгледа, висока су неколико метара. Ово окамењено зимзелено дрвеће пронађено је у XVIII и XIX веку приликом откопавања у периферним деловима града. Природа је на најбољи начин конзервирала стабла. Импрегниране петељке покривене су стврднутом лавом и вулканским пепелом.

ТОКИО

Токио је основан пре пет векова, али све до 1868. године звао се Едо и био само провинцијски град. Онда се цар Меиџи преселио из Кјота у Едо и учинио га престоницом земље. Од тада се и зове Токио што значи источна престоница.

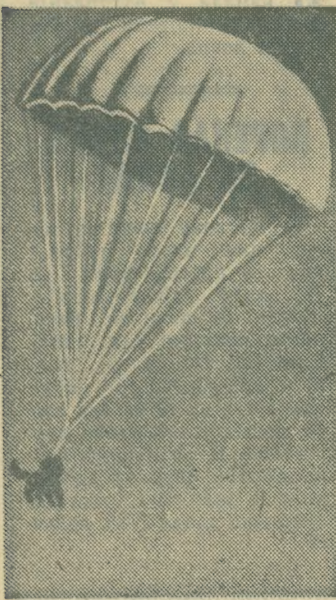
Од свог оснивања до данас Токио је до темеља уништаван и из основа поново саграђиван — 23 пута. Поред тога, он је око 200 пута делимично страдао и бивао поново подизан. Сваке године пожари униште у Токију просечно 6.000 кућа. То је разлог из којег се зграде у том граду подижу на кратак период од највише 20 година. Због сталне опасности од земљотреса ниједна не сме да буде виша од 30 метара.

У највећем земљотресу у историји човечанства, који је 1923. године разорио Токио и Јокохаму, 1,600.000 људи остало је без крова. Од америчких бомбардовања у другом светском рату уништено је 800.000 кућа, а 3,000.000 људи остало је без својих домова.

Токио је не само најнасељенији, већ и најдужи град на свету. Он се само у једном правцу простире читавих 100 километара. Најзад, он држи још један необичан рекорд: у овој вишемилионској метрополи Далеког истока постоји — 28.000 ресторана.

»ЛЕТЕЋИ« ПАС

Дресирану керушу-овчарку која „служи" у финској војсци сви зову „летећим псом". Керуша искаче из авиона одмах после војника који о њој води бригу и спушта се на земљу сопственим падобраном.

ХОТЕЛ-ГРАД

Њујоршки архитект Бенџамин Тејблер посветио се пројектовању и подизању хотела за које би се могло рећи да стоје на граници садашњости и будућности. Провешћемо вас кроз његово последње дело њујоршки хотел „Хилтон".

Гост који је у животу стекао навику да изјутра пусти свој будилник да звони да би одремао још пет минута, неће се пријатно осећати. У овом најмеханизованијем хотелу на свету љубитељи спавања обавезно доживе изненађење: ако не одговоре на звоњење будилника, већ после неколико минута појавиће се један од седамнаесторице људи из службе осигурања водећи и једну собарицу као сведока. Он калаузом отвара закључана врата и љубазно се распитује за здравље госта. Правило је: ако си већ навио будилник или поручио да те телефоном пробуде, одговори на звоњење јер ће иначе помислити да ти се нешто догодило и доћи ће до провере. А у овом витком облакодеру обложеном сивим алуминијумом и у његове 2153 собе таквих случајева има сваког јутра, и то не мало.

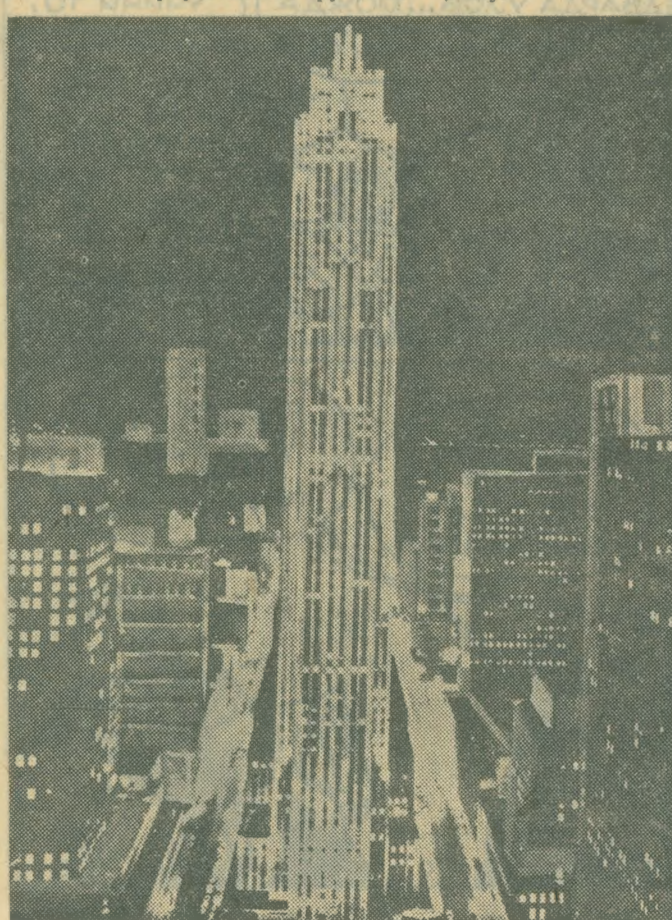
Службом обезбеђења руководи из своје канцеларије у подруму бивши обавештајни пуковник Хауард Кларк. У његовој фототеци налазе се снимци свих особа које су од 16. јуна 1963, дана отварања хотела, покушале да из било ког разлога користе који од помоћних излаза а нису чекале да се као и сви гости спусте лифтом. Све њих, било да су се помоћним излазима послужили из нестрпљења или нечисте савести, снимале су добро скривене аутоматске камере. Захваљујући сложеним телевизијским уређајима, Кларк у сваком тренутку може да дозна шта се догађа у кухињама, оставама-хладњачама и складиштима.

„Ја сам, да тако кажем, истовремено председник општине, шеф полиције и ватрогасни инспектор у граду. „Хилтон", јер ово је прави град од 20.000 становника: толико особа хотел може да прими у своје собе, салоне и ресторане.

Када се хотелски гост, назовимо га Џо Смит, пријави портиру и упише се у хотелску књигу, неће проћи ни 30 секунди а сви подаци о њему већ су стигли до „картотеке" једног електронског мозга који региструје све трошкове свих хотелских гостију. Када Џо Смит у неком од хотелских барова попије чашицу он не плаћа у готовом нити потписује рачун, већ свој потпис ставља на нарочити перфорирани картончић који се одмах убацује у машину и — рачун Џоа Смита порастао је за цену попијене чашице. Када Џо Смит преда у гардеробу свој шешир или капут они ће се наћи на „чивилуку" којим се такође управља електронским путем што омогућава да 8 гардероберки за свега десет минута услуже 1.000 гостију. Све што Џо Смит затражи створи се пред њим за трен ока али исто тако за трен ока и сваки његов нов издатак регистује електронски мозак. И кад, најзад, Џо Смит одлучи да отпутује и напусти хотел он неће ни стићи од портирнице, где се одјавио, до касе, а електронски мозак ће његовом рачуну додати и последњи издатак и укупну суму доставити једном од благајника.

У њујоршком хотелу „Хилтон" све се обавља брзо, тачно — аутоматски. Па ипак, када је једном неки новинар на крају интервјуа запитао Дејвида Дена, једног од архитеката из пројектантске групе Бенџамина Тејблера, где би одсео ако би се нашао у Њујорку, као „странац" он је одговорио: „Свакако не у „Хилтону". Отишао бих у какав мали старомодан хотел. У хотел који има оно што се зове „душа".

А „Хилтон" пружа све што човек може да замисли. Гост чак својим аутомобилом може да се спиралном бетонском пистом довезе до своје собе на 8. спрату. Али. „Хилтон" нема — душу.

ПРАИСТОРИЈСКИ АСТРОНОМ

Човек се занимао астрономијом још у каменом веку пре 30 до 35 хиљада година. О томе нам данас сведоче праисторијски цртежи на зидовима пећина, резбарије на животињским костима и различити знаци уклесани у камену. То су у ствари најстарији „научни записи" помоћу којих су пећински људи обележавали Месечеве мене и бележили дане и ноћи.

КЕНГУРЧЕ У ПАНТАЛОНАМА

Случај се догодио у зоолошком врту у Амстердаму: једном кенгурчету обукли су панталоне, али не из шале или да би се публика лепше забављала. Брижна мајка-кенгурица толико је „мазила" своје младунче да му је на неколико места згулила кожу. Да би заштитили кенгурче од њене претеране нежности чувари су му обукли панталоне.

НАЈМАЊА КЊИГА НА СВЕТУ

Доскора се за ремек-дело минијатурног штампарства сматрала једна књига изложена у музеју Гутенберга у Мајнцу. То је молитвеник дуг 5,3 и широк 4,8 милиметра. Његова слова нису већа од 0,17 милиметра.

Међутим, недавно је штампарија „Топан" из Токија штампала књигу још мању од ове: цела је једва нешто

већа од главе палидрвца. Књига је штампана у експерименталне сврхе да би се утврдило до које се границе могу смањивати димензије слова. Најмања књига на свету дуга је четири и по а широка три и по милиметра. Њене 24 странице садрже збирку од 100 песама Хиакунин. Величина слова износи 0,12 милиметра а дебљина слова 0,014 милиметра или петину дебљине влакна косе.

Књига је штампана методом фотокопије помоћу којег се слова репродукују с највећом прецизношћу.

ОЖИВЕЛА РЕКЛАМА

На рибљој пијаци у Техерану у радњици трговца Гхалома догодило се „чудо". Једног јутра трговцу су испоручили сандук смрзнуте рибе са обала Каспијског мора.

Сандук су отворили и када се риба одмрзла, показало се да је једна од њих жива. Рибу су бацили у воду и, она је као да ништа није ни било, стала да плива. Кажу да је риба постала жива реклама Гхаломове радњице.

ДЕЦА ИЗ НОВЕ ШУМЕ

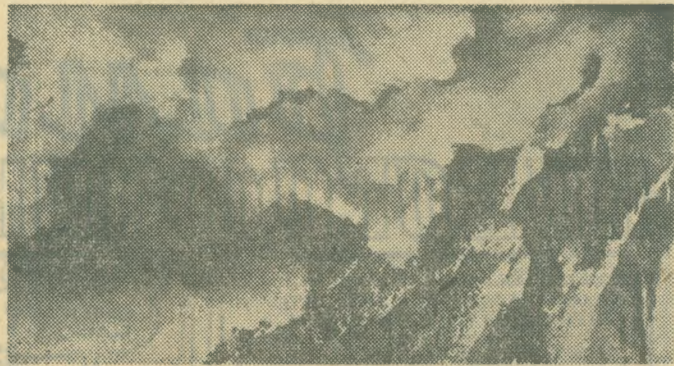

КАД ЗЕМЉА ЗАДРХТИ

Многобројни земљотреси, урагани и друге природне непогоде и несреће које сваке године убијају хиљаде људи и уништавају велика материјална добра ни до данас нису објашњени. Тајанствене силе Земље и атмосфере често изазивају сасвим неочекиване катастрофе.

Незапамћени оркан који се 31. јануара 1953. године сручио на Белгију и Холандију проузроковао је смрт 2.000 људи и потопио 250.000 хектара најплодније земље. Касније је утврђено да је он био последица дејства два урагана који сваки за себе не би били у стању да проузрокују катастрофу. Међутим, они су из необјашњивих разлога ујединили своје снаге и подигли испред себе огроман зид од таласа који су потискивали ураганском брзином од 160 километара на час. Течни зид од више десетина милиона тона воде ништа није могло задржати.

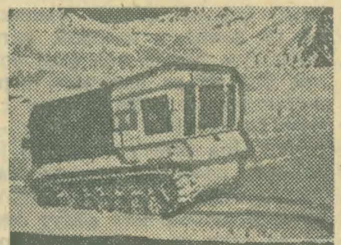
Незапамћени налет океанских вода сручио се 1775. године на Лисабон и проузроковао смрт 60.000 људи. У Мадери се 1930. године огроман камени блок сручио са високе обалске литице у море и образовао талас висок 15 метара који је преплавио обале. Само четири године касније сличан случај поновио се у Норвешкој. Овог пута талас је био висок 37 метара и бацио је више десетина мањих и већих бродова и до 120 метара у дубину обале.

Земљотреси су само од почетка овог века на нашој планети проузроковали смрт преко пола милиона људи. Срећом, много се ређе дешава да Земља буде бомбардована од небеских тела чије би последице могле бити катастрофалне. Једна екипа научника израчунала је да су у току последњих 34 милиона година Земљу три пута бомбардовала џиновска небеска тела. Најстарије а истовремено и најстрашније бомбардовање догодило се пре 34 милиона година а његове последице и трагови се још и данас могу видети у срцу Африке, САД и на дну северног дела Атлантика. Друго бомбардовање било је пре 15 милиона година и оставило је трагове у Немачкој, Француској, Италији и Чехословачкој. Последње бомбардовање највидније је на територији Кине и Аустралије.

И поред најсавременијих инструмената за геофизичку анализу још није пронађено одакле долазе тектити — стакласти предмети непознатог порекла који се с времена на време сручују на Земљу. По једнима то су делови вулканских стена Месеца откинути са овог земљиног сателита приликом његовог судара са великим метеоритима. По другима они настају као резултат непосредног судара Земље са метеоритима, а по трећима то су стене непознатог порекла које се усијају у пролазу кроз Земљину атмосферу.

НОВИ ГУСЕНИЧАР ЗА ПОЛАРНЕ ЕКСПЕДИЦИЈЕ

Француски инжењер Виктор Буфор конструисао је ново поларно возило које је добило име В-Б40. Овај гусеничар је прво средство ове врсте које испуњава све услове за дуготрајно кретање и по најтежим поларним теренима. Издржава и најниже температуре, има велики акциони радијус, савлађује све препреке и лако се одржава. Његов мотор од 4.000 кубика има четири цилиндра, јачину од 105 коњских снага и 3.000 обртаја у минуту. Израђен је од лаких материјала и тежи свега 170 килограма. Гусеничар је опремљен са два резервоара капацитета од по 300 литара горива и захваљујући тој великој резерви горива може да превали 1.500 километара, односно да вози 40 часова без прекида. На пробама у Алпима и Пиринејима он је успешно савладао нагибе од 60 степени по блату, растреситом снегу и стеновитом тлу. Возило В-Б40 може да се спушта низ падине стрме 45 до 60 степени. Његове гусенице превучене гумом тако рећи лепе се за тло. Гусеничар који је изузетно стабилан тежак је 2.500 килограма, може да понесе терет од 1.500 килограма и на равном терену развија брзину од 70 километара на час.

КАМИЛА КАО ТРОФЕЈ

Сви се слажу да је данас једна од најинтересантнијих животиња — камила! Она живи као дивља животиња једино у Централној Аустралији. Кад је започело испитивање овог далеког континента, пре стотину година доведене су камиле из Азије и Африке где су живеле као домаће животиње хиљадама година. Тако је 1900. године у Аустралији било око 6.000 камила. Преносиле су људе и терет преко пустињских делова Аустралије. Влада је основала једну фарму камила да би се њихов број повећао. Али аутомобил је истиснуо камилу као превозно средство и животињу за вучу. Постепено је идеја да се камиле држе као домаће животиње потпуно напуштена тако да су оне средином тридесетих година нашег века живеле као луталице и пустошиле све што се могло јести. Фармери су почели да их убијају као опасне и штетне. Једна група ловаца убила је само у току једног дана 136 камила. Мада је највећи део камила убијен, рачуна се да их има још у централној Аустралији око 600 до 700. Иако представљају велику мету све је теже доћи до њих и убити их, јер су оне схватиле да им је човек највећи непријатељ па су се повукле дубље у тешко приступачне пределе. Зато се сада кожа камила у Аустралији цени као највећи трофеј једног ловца.

ПОРЕКЛО ЗНАКА ЗА ДОЛАР

О постанку знака за долар има много теорија али се претпоставља да тај знак највероватније долази од шпанске речи песос, пиастрес или скраћено П'с. Према тој теорији пронађена су документа где су се та два слова писала једно преко другог што је дало приближно садањи знак за долар, који је званично усвојила америчка влада 1785. године.

ОПАСАН ЉУБИМАЦ

Курт Рајнхард, чувар зоолошког врта у Франкфурту на Мајни, у Немачкој, узео је на себе бригу о подизању и васпитању тек окоћеног пантера кога је мајка оставила. „Црно маче" привило се уз свога чувара и упркос томе што његови оштри зуби и канџе бивају понекад опасни, Курт не жели да се растане са својим питомцем.

БАЛ ПАСТИРА

У планинским пределима Швајцарске, Италије, Немачке и Аустрије одвајкада се сваке јесени празнује дан пастира. У последње време на „пастирским баловима" све важније место заузимају разни конкурси и такмичења: ко ће пре да помузе краву, улупа маслац, скупи стадо и слично. Недавно је било одржано такмичење — брадоња. Учесници славља које је одржано у немачком градићу Именштату дошли су с дугачким и густим брадама за које су биле привезане клепетуше. За „краља брадоња" био је изабран тридесет шесто годишњи пастир Фердинанд Милег.

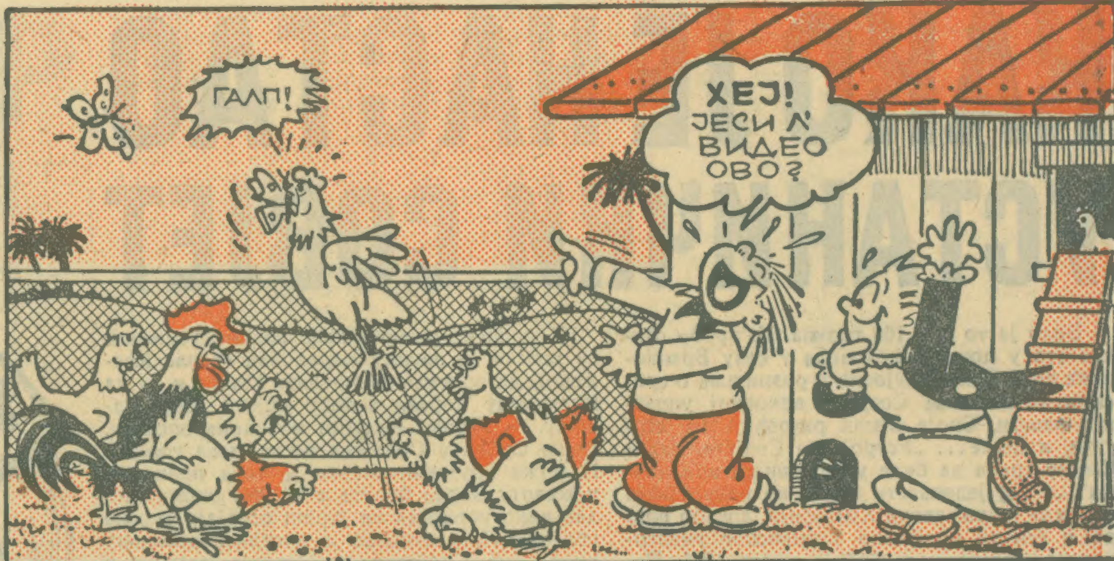

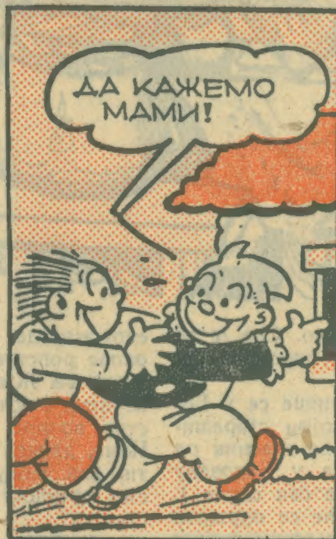
»ПРИНЦЕЗА ШТЕДЊЕ«

У Шведској највећу касицу за штедњу — свињче дугачко 35 см, обим трбуха 50 см — има осмогодишња Керстин Олсон из Гулсбина. Прасенце је обликовао деда, а бака на њему насликала разнолико цвеће и кад се Керстин родила ставили су га поред њене колевке. Од првих својих дана па све до пре неки дан девојчица је „хранила" своје прасе и оно је достигло тежину близу 31 кг. На дечјим колицима одвезла га је у банку и тамо су избројали 1776. и 50 круна. Директор банке је похвалио девојчицу и назвао је „принцезом штедње". Она је учтиво захвалила и обећала да ће кроз пет година поново доћи заједно са „угојеним" прасетом, не би ли тада постала „краљица штедње."

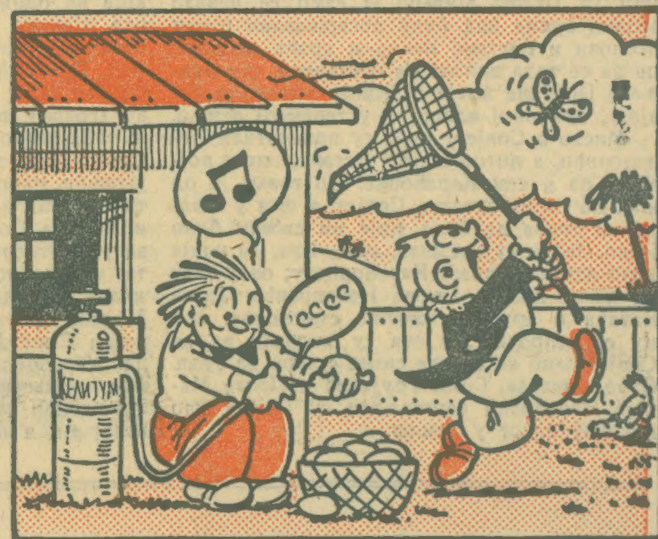

БУЛДОЖЕР НЕСТАО У ЗЕМЉИ

Пре годину дана у Аклавику, у северној Канади, нестао је један булдожер. У почетку су становници овог места помислили да га је неко украо. Међутим, касније је утврђено да је просто — пропао у земљу. То изгледа није усамљен случај јер су слични примери забележени на северу Русије, Канаде и на Аљасци. Узрок ове појаве је претерано замрзнута земља. Кад у пролеће нагло отопли, земља се претвори у течну кашу и гута све што се на њој нађе. Уз то је булдожер, који је тамне боје привукао сунчане зраке. Они су отопили земљу око њега и тако је он нестао у земљи. Захваљујући новопронађеним електронским методама сада се може тачно измерити до које је дубине земља залеђена. Утврђено је да је на Аљасци слој залеђене земље дебео нешто преко 30 метара, док је на Тајмирском полуострву у Сибиру тај слој дебео око 60 метара. Грађевинари имају велике тешкоће како да обезбеде земљиште од раскрављивања и на тај начин осигурају куће од пропадања у земљу или кривљења. Сада се најчешће користе извесне материје које су увек исте температуре и које не дозвољавају да топлота продре кроз њих у раскрављену земљу.

Брига о ближњем

Један слон у њујоршком зоолошком парку дуго није могао да се помири с губитком слободе и рушио је све што би му дошло под ноге. Али, једном је слон приметио да су две птице почеле да праде гнездо на огради. Слон се смирио и са занимањем пратио шта птице раде. Када су крилати суседи добили птиће, слон се у правом смислу речи разнежио над сићушним створењима: кад год је дан врео он би с времена на време прилазио гнезду и хладио младунце струјом ваздуха из своје сурле.

КАКО ЈЕ НАСТАО УСТАНИЧКИ СОВЈЕТ

Било је то пре 160 година. Уз грубо отесан сто у дому Ненадовића у селу Бранковини седи Божа Грујовић и размишља о српском устаничком Совјету, врховној управној власти. Своје мисли разрађује на хартији, и пише... „Устројство Совјета, какав Совјет треба да буде у овдашњим приликама"... Тај једанаести иначе по реду Србин адвокат у краљевини Хунгарији, доктор права и бивши професор харковског универзитета, дошао је у Србију марта 1805. Пореклом из Србије, из села Врела у ваљевској нахији, он се вратио на своју „милу дедовину" и све своје умне снаге посветио устаничкој ствари. У Харкову се у зиму 1804. придружио Проти Матеји Ненадовићу и оним српским посланицима који су с Врачара код Београда кренули „у Петербург да нађу Росију за коју ништа не знају где је, но само што су у песми чули да је има, и да Србију с њом упознају". У Харкову посланици наиђоше на Божу Грујовића, који се тада звао Теодор Филиповић. Одмах им се свидео овај мален и тих човек, што говори тако мирно и паметно. Одлуче да га поведу са собом у Петербург да им буде тумач и писар. А он пристаде, и опраштајући се од својих колега на седници универзитетског сената, рече им на растанку: „Ја сам Србин, господо, и ја знам љубити српску нацију као и Французи и други родољупци. Дакле, идем да с родом делим срећу и несрећу... и прашћајте!"

Када је Теодор Филиповић, сада већ Божа Грујовић, дошао у Србију био је углавном уз Проту Матеју. И само се чекало згодно време кад буду посвршавани ратни послови и настане макар и краће затишје, па да се тада прионе на остварење оне омиљене Протине идеје о једном управном совјету, врховној власти у устаничкој земљи.

Мисао о Совјету први су прихватили Ненадовићи, а потом и друге старешине и војводе, па и сам Карађорђе. Но сваки је од њих по своме схватао Совјет, а шта у ствари он треба да буде, није им сасвим било јасно. Једни су мислили, каже Вук, да њиме мало зауздају власт Карађорђеву; овај опет да њиме плаши Јакова Ненадовића, Јанка Катића и друге устаничке старешине, ако му се успротиве, а сви су мислили да ће Совјет само којекакве ситне ствари да суди. Само, изгледа, Божа Грујовић и Прота Матеја Ненадовић замишљали су Совјет као врховну власт у земљи...

У пролеће и лето 1805. године устаници су успели да заузму Карановац (данас Краљево), да присиле на предају Ужице и да на Иванковцу поразе велику војску Хафиспашину. — „Трима славним победама опојени, сваки Србин и Српкиња песму пева гордо". И Божа Грујовић осетио је тада први пут у животу мирис барута и својим очима гледао како устаници на јуриш освајају турске градове. Присуствовао је опсади и освајању Карановца. Слабуњав и јектичав, стегнут у професорски редингот, мора да је необично одударао међу тим ратницима под шубарама с опанцима и губерима.

Он је водио устаничку службену преписку, састављао дипломатска акта, молбе на цареве, и заносио се јуначким делима својих сународника. Доктор и професор права, састављач смишљених и мудро срочених дипломатских аката у којима се свака реч мери, није могао а да понеки пут не одоли свом родољубивом заносу. Уместо да у писмима мирно и хладно ниже чињенице он би просто запевао: „Кажите Божидару, пишу Доситеј и митрополит Стратимировић устаничким поглавицама, кад описује збиља тамошња, нек не пише по начину песме, но по начину простога слога, како што се и друга повест пише, а не као песма". Али ни Доситеј није још могао да схвати што значи живети у земљи у којој се рађа слобода. Кад је то осетио, и он је пропевао...

Од јула месеца Божа Грујовић седео је у Бранковини у дому Ненадовића. Радио је на устројству Совјета и састављао говоре које ће одржати кад се буде Совјет оснивао. Некако у исто време кад је добијена битка на Иванковцу и Божа је завршио свој рад. Прота Матеја био је задовољан, и нарочито га је одушевило једно Божино „слово (говор), врло возбудително за слободу, и трогателно (дирљиво)". Сада, када се у Србији све заносило победама над непријатељем, нарочито оном на Иванковцу, Прота помисли да је права згода да се покрене и питање Совјета и „да се постарамо сад за у внутреност добар поредак увести". За тај чин добио је пристанак свога стрица Јакова, војводе над ваљевском војском, па Милана Обреновића, војводе рудничког, и кнеза Симе Марковића, београдског војводе. Уговорено је да се на дан 15. августа код манастира Боговађе одржи свечана скупштини на којој ће бити, поред осталог, изабрани и први чланови Совјета, или Синода, како се то тада говорило. Све је то требало да буде изведено уз параде и церемоније.

Уочи 15. августа 1805. скупише се у Боговађи војска и народ са својим старешинама из три нахије. Али стиже гласник од Карађорђа. Овај поручује да у Боговађу неће доћи већ наређује да се сви скупе 1. септембра у селу Борку где ће се одржати скупштина. И тако од радосно ишчекиваних парада и церемонија не би ништа „како нам је свима сабратим (сабраћи) жао било што не могосмо чинити церемоније на славу како Карађорђа тако и целог народа!" — жали Прота Матеја. Због чега Карађорђе није дошао, — „тога узрока нисмо дознали. Може бити није хтео себе понизити на наш позив, но он хоће како где он рекне." Требало се покорити вождовом наређењу. Тако остадоше неизречени и Божини говори, које је смишљао у тишини и миру бранковиначком: један о закону што значи вољу народну и једини је господар и судија, и други о слободи у којој је живот два пута милији и слађи. Али оно што није могао да изрече на неодржаној скупштини у Боговађи, Божа Грујовић уносио је касније у дипломатска акта. У писму султану јануара 1806. године он је кликнуо у име целог српског народа: „Боље је умрети него носити окове ропства, без надежде икад ослободити их се. Живот нам је на терет, и ако смо осуђени с потомством нашим на вечито ропство, волимо сами жртвовати своју децу... Нама, дакле, друго не преостаје него умрети, али ћемо падајући задобити славу да смо претпостављали смрт срамотном ропству...".

На скупштини у Борку, којој је присуствовао Карађорђе, разговори су били о свачему, а највише о војним пословима. Тада устаде Прота Матеја и рече: „Господару будући да сте ви и све старешине обећали да на првој скупштини Синод поставимо, и да је то сав народ чуо, и да с нестрпљењем кад ће се синод установити погледа, а ово је скупштина, и сад је време!" А Карађорђе одговори: „Којекуде, ето у скупштини пак бирај најбоље и кога хоћеш, пак људе води у манастир Вољавчу и тамо седите!" Прота одмах изабере неколико совјетника, представи их Карађорђу, овај им пожели срећан рад, а Прота с Божом Грујовићем и с новим совјетницима убрзо потом крене у манастир Вољавчу.

Тако је једноставно и скромно на скупштини у Борку основан устанички Правителствујушчи совјет...

„Вољавча је манастирић на истоименој страни Рудника, изнад села Страгара. Велике рудничке планине до манастира притисле, непроходне шуме без путева, тако да се човек једва с коњем до њега провукао". У манастиру сиромашном нигде ништа, само ватре и врећа кукурузног брашна калуђерског, а ћелије ниске и мале тако да су совјетници с момцима спавали на доксату. Један сељак отеса и начини од липовине сто и две клупе, и то је било све. А кад почеше да пристижу са својим „полномошчијима" и совјетници из осталих нахија, настаде голема невоља и за храну и за смештај. Пустиња права, нигде ништа и људи су издалека доносили понешто хране, кукурузно брашно и пасуљ, углавном. „Сваки од нас, каже Прота, волио се с Турцима тући него синодовати у Вољавчи". Но околни људи чули за Синод и навалили као на светињу, да се ту туже и да питају којезашто. Председник Совјета био је Прота Матеја, а Божа Грујовић и канцелист, и писар, и протоколист, то јест све, само што му је Прота понеки пут помагао и експедовао акта. Тада Прота Матеја одлучи да пође у Тополу и да замоли Карађорђа не би ли их ослободио ове патње у Вољавчи и преместио некуд у удобније и приступачније место. — „Видим и сам да се мучите — одговори му Карађорђе — али сад је такво време. Дабогда само да наша деца узживе, а ми ћемо целог нашег века да идемо из Вољавче у Вољавчу". — Но ипак пристаде да их премести и одреди им манастир Боговађу — „а кад узмемо Београд — дода ви ћете седити у везировом сарају!"

И тако се Совјет пресели у манастир Боговађу. Совјетници се распореде по манастирским собама и најлепшу одреде за седнице. Набави се све што је потребно за канцеларијске потребе и поврх свега зелена чоја за сто, за којим су седели совјетници и решавали народне ствари. Сада је Совјет добио и свој печат, на ком су били грбови Србије: под круном крст и четири оцила; и грб Трибалије, области која се у древна времена простирала и подручјем Србије; а под круном вепрова глава са стрелом забоденом у чело. Та два грба по средини су повезана, а између њих расте крин. Одозго пак огрејало сунце и своје зраке спустило до круна на грбовима. Испод грбова у шарама стоји година „1804", а око њих натпис „Правителствујушчи совјет сербскиј" — што значи врховна власт српска, како то објашњава Вук Стефановић Караџић.

АЛИ БАБА И ЧЕТРДЕСЕТ РАЗБОЈНИКА

ХАЈДУК ВЕЉКО

црта и пише Ђ. ЛОБАЧЕВ

Шаховска традиција Новог Сада

ШАХОВСКИ живот Војводине има традицију која задире у последње године прошлог века. Први шаховски клубови основани су 1880. године у Новом Саду и данашњем Зрењанину. Њихов оснивач био је др Ј. Ноа, интернационални шаховски мајстор, који је у приватном животу био судија. Он је био и први председник Новосадског шах-клуба. Док је он живео у Новом Саду — живео је и клуб. Затим долази до паузе, да би 1898. године клуб био обновљен, али само за кратко време. Треће оснивање овог старог клуба пада тек у годинама после завршетка првог светског рата. На дан 12. фебруара 1922. године дошло је до састанка шахиста и конституисања управе Новосадског шах-клуба. О почецима шаховског живота у Новом Саду и раду клуба прича Споменица посвећена првој деценији рада клуба. Ту читамо многе интересантне појединости, као што су ове.

СИМУЛТАНКА КОСТИЋА И МАРОЦИЈА

Просторије биоскопа „Корзо" у Новом Саду имале су необичну намену 24. јула 1921. године. Уместо филма била је приређена симултана утакмица „великог вештака" Боре Костића са 22 изабрана новосадска шахиста. Костић је 20 партија добио, 1 ремизирао (са А. Розенбергом) и једну изгубио (од Ж. Огњановића).

Наредне године гостовао је у Новом Саду „чувени мађарски велики вештак" Геза Мароци. Он је у дане 21. и 22. јуна 1922. године одиграо две симултане утакмице. Прва је играна на 23 табле и за госта се завршила повољно: добио је 19, 3 ремизирао и 1 изгубио. Затим је дошла на ред симултана утакмица са 8 играча у којој је Мароци играо без гледања на таблу. Успео је да задиви све присутне и добије свих 8 партија. На крају гостовања Мароци је примио чланску карту почасног члана Новосадског шах-клуба.

ШАХОВСКА ЗАБАВА

Велика шаховска забава била је организована 21. марта 1923. године за коју је речено да је „прва ове врсте код нас". Њу је отворио председник клуба Јован Рајковић, а затим су биле на реду две музичке тачке. Предавање о шаху одржао је први првак Новог Сада Жарко Огњановић, па је забава била настављена у шаховском стилу. То је била главна тачка програма — жива шаховска партија уз одговарајућу музику на позорници која је била претворена у велику шаховску таблу. Живе шаховске фигуре су представљали новосадски младићи и девојке који су били костимирани и претходно поучени како да одиграју своје улоге.

ДВЕ КОНСУЛТАЦИОНЕ ПАРТИЈЕ

У Новосадском шах-клубу био је гост 11. и 12. децембра 1923. године „наш вештак" Владимир Вуковић из Загреба. Он је одиграо две консултационе партије против две групе најјачих новосадских играча. У првој партији, која је трајала четири сата, Вуковић је као бели имао за противнике Ж. Огњановића, Ј. Кармера и А. Розенберга. Партија се завршила ремијем. У другој партији Вуковић је био црни и играјући против др Илијћа, Кулжинског и Грибушина однео је победу.

АЉЕХИН — ПОЧАСНИ ЧЛАН КЛУБА

После низа утакмица клуб је имао својеврсну приредбу крајем 1930. године. Првак света др Александар Аљехин дошао је на гостовање и одиграо симултану утакмицу која је почела 30. децембра у 20 часова, а завршила се 31. децембра у 4 часа изјутра. Првак света је добио 26 партија, 6 ремизирао и 3 изгубио. Попут Мароција и првак света се уписао у списак почасних чланова клуба. Њега је управа клуба изабрала и за свог почасног члана.

ЛИСТ У ЈЕДНОМ ПРИМЕРКУ

Пре последњег обнављања шаховског клуба у Новом Саду је излазио лист, који се по много чему разликовао од савремених. То је био „Шаховски гласник", који је излазио само у једном примерку као писани лист. Живео је само 22 броја — од 11. септембра 1919. године до 23. фебруара 1920. године. У заглављу листа поред осталог стајало је „излази кад се скупи доста материјала, а рукописи и потезови не враћају се". „Шаховски гласник" се појавио за време одигравања првих шаховских турнира, па је доносио извештаје са турнира — понајвише у шаљивом тону.

ПОТРОШЊА КИСЕОНИКА

Потрошња кисеоника у свету нагло је порасла. На три милијарде становника она износи толико да би од тог кисеоника могло да живи нормално 43 милијарде лица. Свему томе је узрок нагли развој индустријализације и повећање моторних возила.

Један аутомобил, на пример, потроши за хиљаду километара толико кисеоника колико би било потребно једном лицу за годину дана. За сагоревање једне тоне угља употреби се толико кисеоника колико је потребно да десет лица живи читаву годину дана.

Услед сталног подизања индустрије и модерних путева долази до знатног смањења шума чиме се такође смањује количина кисеоника у ваздуху.

ОШТРИЦОМ БРИЈАЧА

Пужеви имају многе необичне особине. Тако, на пример, они могу лако да пужу по самој оштрици бријача и да се уопште не озледе или да својим „стопалом" држе неколико минута терет који је 16 пута тежи од њих самих.

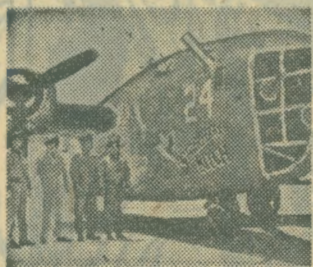

ВРТЕШКА ЗА ОДРАСЛЕ

Окретање чигре некад није било само дечја игра. У 16. веку тиме су се забављали и одрасли људи нарочито у селима. У то време чигра је била више цилиндричног него конусног облика. Огромне чигре које су се тада употребљавале није било тако лако окретати као ове садашње, за то је било потребно неколико људи који су ударали јаким кожним бичевима. Чигре су обично биле од врбовог дрвета. Често су приређивана такмичења између села а онда између вароши и покрајина. Победници су били слављени као хероји и после победе чашћавање би трајало по неколико дана. Ове игре спомиње Шекспир као и неки други писци тог столећа. Тај обичај је нестао изненада као што се и појавио а да ниједна чигра није сачувана.

ИЗДРЖЉИВОСТ БОМБАРДЕРА

Тешко је дати тачан одговор колики је век једног борбеног авиона. То, разуме се, зависи од броја летова, времена, непријатељских напада и тако даље. Као пример издржљивости чува се у Америци једна летећа тврђава која је учествовала у 59 борбених летова у 512. бомбардерској групи. Тврђава је летела преко Италије, Аустрије, Грчке, Француске, Немачке, Мађарске, Румуније и Бугарске и то готово непрекидно од 20. септембра 1942. године до 10 јуна 1944. године када је „пензионисана".

КОПАЊЕ ТУНЕЛА

Данас се копање тунела врши са обе стране брда. Захваљујући модерним научним методама обе стране се срећу у средини брда „у длаку". Тако, на пример, када су се Италијани и Французи, радећи на тунелу за аутомобилски саобраћај испод Алпа, сусрели разлика је била само десетину сантиметара. Међутим, у старо доба то није све ишло тако глатко. Тада су често копани тунели ради довођења воде у тврђаве и, разуме се, пошто градитељи нису располагали модерним инструментима било је већих грешака. Тако је грчки инжењер Еупалинус, који је руководио радовима на бушењу тунела испод једног брда на Самосу, погрешио за око 40 метара. Римски градитељ Датус овековечио је један врло интересантан рад плочом на којој је представљен тунел који је он градио у Северној Африци као и опис самог тунела. Приликом копања тунела — за довод воде — копајући са две стране брда радници се уопште нису срели већ су наставили са копањем док свака страна није ископала свој тунел! И тако уместо једног изграђена су два тунела. Међутим, инжењер се снашао и избушио попречне галерије између два тунела. Тако је постао један од најлепших тунела тог доба.

WALT DISNEY ЛУДИ КЕЛОВЕЈИ

ЧУДА ХИРУРГИЈЕ

САВРЕМЕНА хирургија дотиче се и најважнијих животних органа човека: мозга и срца. Тешке срчане операције с успехом се врше и код нас и у свету.

Међу многе, који великим постигнућима хирургије има да захвале за свој живот, убраја се и 12-огодишња Жаклин Фурнел из Саутемптона. Њени родитељи дозволили су да се опасна операција срца њихове кћери телевизијски сними зато што је случај био медицински веома интересантан, а и да би јавност видела колико је хирургија напредовала. Операција је срећно протекла. Касније је мала Жаклина видела телевизијски снимак овог догађаја који је за њу значио много више него за остале гледаоце: видела је себе под ножем, своје живо срце... и тек тада схватила шта су лекари за њу учинили. Како је она преживљавала те тренутке види се јасно на њеном лицу.

СКУПА СЕОБА

Све се више говори о пренасељености наше планете ако се настави повећање становништва досадашњим темпом. И зато, разуме се, није чудно што су се појавили многи људи који већ сада предлажу да се наша планета растерети на тај начин што би почеле да се насељавају друге планете, чим се до њих допре. Тим послом се озбиљно бави и професор Мичигенског универзитета др Роберт Вилсон. Он је израчунао да би се садашњи број становника на Земљи одржао ако бисмо сваког сата слали на друге планете 7.000 људи. Ова идеја има једну слабу страну: сеоба би стајала „свега" 500 милијарди долара дневно.

ЈОХАН КЕПЛЕР

ЖИВОТНИ ПУТ ЈЕДНОГ ОД НАЈВЕЋИХ НАУЧНИКА РЕНЕСАНСЕ

КЕПЛЕР

Онога дана кад је Јохан Кеплер повезао планете у ланац међусобне зависности и открио законе који одређују њихово кретање, он је умногоме омогућио подвиге модерне астронаутике.

Кеплер је био син војника најамника и кћерке једног сеоског кафеџије. Дошао је на свет 27. децембра 1571. године као прерано рођено дете. У детињству је био нежна здравља. У четвртој години велике богиње су га готово ослепиле. Док му је отац ратовао по Холандији, мали Кеплер је провео неколико година код деде и бабе а затим је у дванаестој години почео да ради у крчми коју је држала његова мајка. Уместо да иде у школу послуживао је госте и у руци држао метлу. Горко је било детињство нежног и даровитог дечака. Његову неспретност и природну стидљивост појачавали су мајчина строгост и грдње. Неумољива Катарина пратила је сваки његов покрет док је носио тешке послужавнике између столова. За сваку оборену боцу или разбијену чашу добијао је кишу батина.

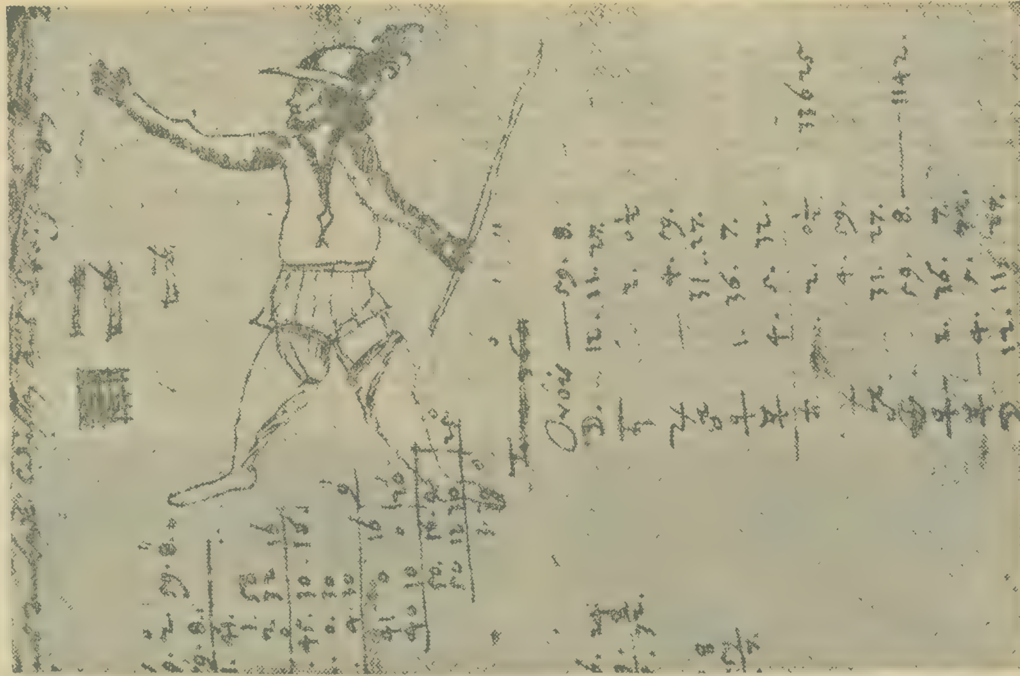
Очев повратак из ратовања значио је преокрет у животу малог Јохана. У 14. години примљен је у семинар у Аделсбергу. Године 1589. Кеплер је примљен на Универзитет у Тибингену. Тамо је упознао Местлина који је најватреније бранио Коперника када је овај 1507. године изазвао скандал својом тврдњом да је Сунце средиште нашег система. Кеплер је био бриљантан студент и дипломирао је кад му је било 20 година. Одмах затим примио се звања професора математике на Универзитету у Грацу.

Међутим, у XVI веку интелектуалци, а нарочито они који су се као Кеплер истицали својим слободоумљем, нису могли да рачунају на сигурност и материјалну безбедност. Сјајни математичар Кеплер морао је да троши велики део свог времена на астролошка предсказивања, читање из звезда и састављање хороскопа за празноверну господу. Наравно Кеплер је све то радио по невољи не верујући нимало у те празноверице. Био је неуморни радник. Месецима је радио и по 14 часова дневно. Рачунао је, проверавао хипотезе, шарао геометријске астрономске фигуре.

Убрзо затим Кеплер је због тога што је протестант протеран из Граца. Пропао и осиромашен он се обратио за помоћ свом бившем професору Местлину. Овај га је препоручио Тихо Брахеу који је постао званични астроном краља Рудолфа у Прагу. Брахе је ценио Кеплера и зато га је ангажовао као помоћника у послу око израде првих логаритамских таблица. Међутим, Брахе је био велика тврдица и једва је плаћао свог помоћника. Кеплер је са својом породицом често гладовао, а његова жена је за време болести свог мужа које су биле честе, морала да проси од данског астронома који флорин за лекара. Осим тога самољубиви Брахе се бојао талентованог младог сарадника и често је испољавао грубост према њему. То све ипак није сметало племенитом Кеплеру да после смрти Брахеа 1601. године ода свом претпостављеном пуно признање за научно посматрање Марса извршено најмодернијим инструментима тог доба и да га назове Феникс-Тихо.

Кеплер је наследио Брахеа и постао царев астроном. Међутим, његове новчане прилике се тиме нису много поправиле. Дворска благајна била је у то време празна и цар је свога астролога нередовно плаћао. Често је Кеплер узалуд чекао пред вратима дворског благајника. Да би дошао до новца морао је да саставља хороскопе за дворску господу.

Међутим, све то није успело да сломи Кеплерову неисцрпну радну енергију. У Линцу проучава стотине бележака и резултате посматрања Тихо Брахеа. Била је то права ризница сазнања за њега. Ту је, пронашавши једну неэнату грешку Брахеа, конструисао тачну Марсову орбиту. После четири године прозничавог даноноћног рачунања без помоћи логаритамских таблица, исписавши најситнијим бројкама 700 страница помоћног рачуна, он је 1605. открио да Марс описује око Сунца елипсасту а не кружну путању као што су то погрешно веровали Коперник и Брахе. Тако је учинио одлучан корак који ће у астрономији прекинути заблуду која је трајала 2000 година. Охрабрен овим успехом он заборавља на личне невоље и материјалну беду. Баца се на нове рачуне и утврђује да се планете брже крећу у близини Сунца а успоравају своје кретање када се удаље од њега. Генијални математичар објавио је ускоро после тога 1609. године у делу „Нова астрономија" своја три основна закона по којима је постао славан. Његов трећи закон омогућио је да се измери тежина небеских тела.

ТАЛЕНТОВАНИ КЕПЛЕР УКРАШАВАО ЈЕ СВОЈЕ ПРОРАЧУНЕ ЖИВОПИСНИМ ФИГУРАМА

Ни невоље у личном животу нису могле обесхрабрити тог човека крхког тела али непобедивог духа. Његова мати прогоњена је као врачара и допала је затвора у Штутгарту. Кеплер је пошао у помоћ мајци и допринео је да после пет година процеса за длаку избегне ломачу. По повратку у Линц сви су Кеплера звали „син вештице" и он је морао напустити град.

Чекало га је ново изгнанство. Ступио је у службу код војводе од Мекленбурга као астролог. Његов нови заштитник показао се као и претходни — издашнији на речима него на плаћању. Тако је један од највећих научника ренесансе запао у потпуну материјалну беду. Морао је неколико пута узалуд да путује покушавајући да добије од немачког двора што му је дуговао. Прерано остарео и болестан он је стигао у Регенсбург с јесени 1630. године. Морао је да прода седло и дизгине за које је добио два флорина и платио лекара. Али, било је касно. Умро је 15. новембра 1630. године далеко од породице и пријатеља не стигавши да присуствује помрачењу Месеца које је предвидео за 19. новембар.

Ево списка добара које је Кеплер оставио за собом. Имао је једно одело, две кошуље и две књиге. Све остало продао је пре смрти да би могао да купи хлеб. Песник неба и математичар изванредне маште умро је као последњи просјак.

ТАЈНА ЗАВАРЕНИХ БРОДОВА

ТОКОМ РАТА И ПОСЛЕ ЊЕГА У ЛУКАМА И НА ОТВОРЕНОМ МОРУ ДОГОДИЛО СЕ ВИШЕ ПОМОРСКИХ КАТАСТРОФА У КОЈИМА СУ СЕ БРОДОВИ ИЗ НЕПОЗНАТИХ РАЗЛОГА ЛОМИЛИ НАДВОЈЕ. ПОРЕД ОГРОМНЕ МАТЕРИЈАЛНЕ ШТЕТЕ БИЛО ЈЕ И ЉУДСКИХ ЖРТАВА. ОВДЕ ЋЕМО ОПИСАТИ ХАВАРИЈЕ НЕКОЛИКО ВЕЛИКИХ БРОДОВА И ИЗНЕТИ МИШЉЕЊЕ СТРУЧЊАКА ЗБОГ ЧЕГА СУ БРОДОВИ ЧИЈИ ДЕЛОВИ НИСУ БИЛИ САСТАВЉЕНИ ЗАКИВЦИМА ВЕЋ ЗАВАРЕНИ — СТРАДАЛИ У ТАКО ВЕЛИКОМ БРОЈУ.

Танкер „Шанктеди" тек што је био завршен. — Шеснаестог јануара 1943. године он се мирно љуљао у пристаништу америчке луке Портленд.

Изненада над пристаништем је одјекнуо потмули метални тресак и одјекнуо узнемирујуће над мирним водама залива. У првом тренутку нико није могао да схвати одакле долази тај необични звук: нити је гром, нити хитац из топа, нити експлозија бомбе. Али, није прошао ни један минут, а крај пристаништа где је био усидрен нови танкер окупила се гомила запрепашћених радника. Нису могли да поверују својим очима: челични труп тек саграђеног танкера од 16.000 тона, који се свеже обојен пресијавао на сунцу, преломио се на два дела. Иза средњег дела с кабинама зјапила је огромна пукотина, која је допирала до самог хрбата кобилице. Две половине трупа једва су се држале једна за другу. Средњи део трупа брода подигао се за четири метра, а прамац и крма су потонули.

— Очигледна саботажа — одмах су се опрадили стручњаци.

— У питању је диверзија — сложили су се детективи који су одмах стигли на место несреће.

Више од месец дана експерти су брижљиво проверавали пројекте брода и његове прорачуне. Међутим, то им није помогло да установе непосредан узрок неочекиваног удеса.

Протекло је месец и по дана и амерички бродоградитељи су се поново суочили с истим проблемом. Марта 1943. године на улазу у њујоршку луку док је море било потпуно мирно, преломио се надвоје други заварени танкер америчке производње од 16 хиљада тона. Затим се на још једном великом танкеру појавила огромна пукотина, за њим на четвртом па на петом...

Амерички бродоградитељи изгубили су главу: да ли су уопште добри бродови који се у целини заварују? Кад се ломе на мирној води, шта ли ће се тек с њима десити за време буре? Али било је касно изменити технологију грађења заварених бродова Већина америчких бродоградилишта по програму Министарства рата већ је била отпочела са серијском производњом заварених бродова типа „либерти" од 10.000 тона за суви терет и заварених танкера „Т-2" од 16.000 тона. У ратним условима није било ни могућности ни времена да се било шта промени.

Није пролазила ниједна недеља а да Управи америчке трговачке морнарице не стигну извештаји о хаваријама заварених бродова. Бродови типа „либерти" ломили су се не само на мору услед снажног љуљања по дужини, већ и за време утовара у луци. Цепање руба брода и палубе најчешће се дешавало на јако напрегнутим завареним шавовима. Пукотине које су затим настајале по правилу су се појављивале на угловима изреза за утоварне отворе и шахтове, око углова кормиларске кабине и на боковима брода. Само током зиме 1943. године преломило се више десетина америчких заварених бродова, а на око 200 бродова појавиле су се озбиљне пукотине.

За време рата Американци су саградили око 2.500 бродова типа „либерти" системом заваривања. Од њих су се 18% преломили на пола или су задобили огромне пукотине. Од 500 танкера типа „Т-2" спуштених у море, половина је претрпела озбиљне хаварије.

ЗБОГ ЧЕГА СУ СЕ ЛОМИЛИ ЗАВАРЕНИ БРОДОВИ?

Пре свега због погрешне конструкције извесних чворова трупа. Раније је на америчким танкерима главни део терета био распоређен на дну брода и на његовој горњој компактној палуби. Када су пак на палуби прорезани отвори и шахт, терет се унеколико прегруписао: највећи терет трпели су углови огромних изреза. Зато је раскидање и почињало управо од њих. Касније су прављени округли отвори и број катастрофа се одмах смањио.

Осим тога, амерички инжењери су поклањали мало пажње техници заваривања. У завареним шавовима остајало је много шупљина и незалемљеног метала.

Нама данас кад школска деца знају да је заваривање чвршће од закивања изгледа чудно да су у ратним годинама крај заварених шавова морали да се стављају још и закивци јер су се иначе дешавале катастрофе...

Тешко је било спасти танкер „Ворлд конкорд" који се 1954. преломио крај обала Енглеске. Спасиоцима је пошло за руком да одвуку у ирску луку Белфаст само задњи део брода. Прамчани део вода је занела на стене ирске обале и он је ту ускоро потонуо. Тек после 12 дана он је подигнут са морског дна и довучен у Антверпен. Из Белфаста је после четири месеца, колико је трајала поправка, одвучена и друга половина танкера.

Протекло је десет месеци. Завршено је са компликованим ремонтом и танкер „Ворлд конкорд" поново је запловио. Да би поправили погрешку, бродоградитељи су ударили закивке крај неких од заварених шавова, а на најоптерећенијим местима трупа поставили допунске спојнице.

Иста судбина задесила је 1961. године и амерички танкер „Паин-Риџ" носивости 16.700 тона крај рта Гатерас. Он је био саграђен 1943. године у једном бродоградилишту државе Алабама. Оба дела танкера су потонула. Погинуло је седам морнара.

Истрага је установила да се брод налазио у лошем стању. На трупу брода било је пукотина а на многим местима заварени шавови су били раскинути.

У штампи су неке од ових катастрофа објашњаване као „непредвиђене случајности на мору". Међутим, у већини случајева били су криви они који су упркос правила о безбедности дозволили пловидбу очигледно оштећених и погрешно конструисаних бродова.

НАЈБОЉИ НА ТРКАЧКОЈ СТАЗИ

ИТАЛИЈАНСКИ ШАМПИОН РИБО ПРИЛИКОМ СВОЈЕ ДРУГЕ ПОБЕДЕ У НАЈВЕЋОЈ ТРЦИ НА СВЕТУ „АРК Д ТРИОМФ“

Тркачка грла која данас учествују у галопским тркама припадају специјалној раси коња добијеној дугогодишњим усавршавањем. Колевка ове расе је Енглеска, где су већ почетком XVII века постојали „модерни" травнати хиподроми у Њумаркету. Од средине XVIII века води се у енглеском „Џокеј-клубу" регистар расних коња што значи да сваки данашњи галопер поседује родослов за два века уназад.

Крајем XVIII века појавило се у Енглеској тркачко грло изванредних особина звано Еклипс. Све до четврте године ждребац је био тако незгодне ћуди да нико није смео ни да му се приближи тако да је стартовао тек у петој години. Трчао је само две године и победио у свих двадесет трка у којима је учествовао. Остављао је такмаце за 200 па и 300 метара иза себе на стази од пет километара.

Власник Еклипса почео је да добија анонимна писма пуна претњи. Други власници, публика, букмекери, сви су били против овог коња — зато што им је кварио рачуне. Из бојазни да се коњу нешто не деси, власник је решио да га повуче из трка. У приплоду је дао 350 потомака, који су, добили преко 2.000 трка. После смрти извршена је аутопсија овог чудесног коња: срце му је тежило шест и по килограма.

Коњички спорт у Француској развијао се много спорије него код њеног острвског суседа. Тек 1853. године формирано је „Друштво за оплемењавање расе коња", а следеће године изграђен је први хиподром у Шантију крај Париза. Ипак, само десетак година касније француски одгој дао је Гладијатора, најбоље тркачко грло прошлог века. То је био први страни конкурент који је однео „Дерби" у Епсому који је и данас најцењенији тркачки трофеј у свету.

Гладијатор је био за неколико класа бољи од свих ондашњих пунокрвних коња у Француској и Енглеској, што ће рећи и у свету јер се коњске трке друге нису ни одржавале. Побеђивао је без икаквог напора и остављао своје противнике неколико десетина метара иза себе. Победивши у петнаест трка донео је своме власнику милион франака у злату односно око пола милијарде данашњих динара. Рекорд необорен до данас. Као пастув није дао ниједног потомка који би му био приближне вредности.

За последњих сто година од доба Гладијатора (ождребљен је 1862. године) одгој тркачких коња добио је огромне размере у целом свету. Током нашег века било је много галопера велике класе, који су се издвајали од других. Међу њима је било непобеђених, али ниједан се не може назвати „коњем столећа". Сви су они имали боље и лошије дане, добијали у оштрим борбама, или су им се догађале незгоде, те губили трке. Ипак, изнад свих на светској ранг-листи стоји италијански шампион Рибо — најбоље тркачко грло које је икада трчало.

Победа овог тркачког феномена никада није долазила у питање. Добио је све трке у којима је учествовао. Када би кретао у финиш остали ривали нису више имали чему да се надају. Увек је био много супериорнији од својих супарника и лако их је побеђивао.

За две године трчања, 1955. и 1956., добио је Рибо шеснаест трка у Италији, Француској и Енглеској, увек за више дужина (једна коњска дужина износи два и по метра) испред осталих грла. Оно што је већ на први поглед запањивало, била је његова мирноћа пре, за време и после трке. Све га је остављало потпуно хладног. Тркачко грло класе Рибоа тешко да ће се икада више појавити. Досада је већ дао два потомка изузетне вредности, која су победила елиту светских галопера у трци „Тријумфална капија" 1961. и 1964. године.

ПРВО НЕПОБЕДИВО ТРКАЧКО ГРЛО ЕКЛИПС

Нови начин пецање туна

Поред калифорнијске обале туне се лове на један сасвим нов начин. Неки пецарош је дошао на интересантну идеју. Обратио се једној великој фабрици боја да му да специјалну боју. Од ње је требало да начини неку врсту завесе у води пред којом би се рибе зауставиле. Компанија је стварно направила такву мешавину боја која се као „бомба" баци на дно одакле се уздиже увис као завеса. Да ли због мириса боје или нечег другог тек туне беже од те завесе. Ако се таква завеса постави на све четири стране одређеног дела мора, све туне се збију у гомилу и онда их није тешко хватати. Још није утврђено да ли и друге врсте риба реагују као и туне. Ако то буде тачно настаће права револуција у рибарству.

ХВАТАЊЕ ЖИВОТИЊА
помоћу магнетофона

ЗАХВАЉУЈУЋИ савршеном имитирању гласова животиња снимљеном на плочама и магнетофонским тракама, данас није тешко намамити животињу и убити је ако је у питању дивља звер, само је фотографисати или се просто поиграти са њом.

У Америци стиче све већу популарност један нови „спорт": помоћу малих грамофона може се „позвати" било која дивља животиња на „чашицу разговора", фотографисати или устрелити. Било да се ради о рису, лисици, којоту, пуми, јелену или којој другој животињи, све оне наседају такозваним „Стјуартовим плочама".

Али не варају се само животиње, већ и људи и птице. Када се ловац нађе сам негде у дивљини и зачује завијање гладних вукова почне му се коса дизати на глави. Он не сања да то неки пријатељ сакривен у жбуњу са малим грамофоном или магнетофоном на батеријски погон тера шегу са њим.

И раније је било познато да има људи који тако вешто имитирају гласове животиња или цвркут птица да и саме животиње не могу да их разликују од правих и почињу да одговарају на њих. Искусни ловци користили су се у прошлости тим подражавањем да би открили плен. Али никоме до сада није пало на памет да сними оригиналне гласове животиња и птица и да их онда користи за хватање других животиња.

На ту идеју дошао је Џон Стјуарт, иначе пилот који има малу живинарску фарму у варошици Вацо, у Тексасу. Једног јутра пробудила га је цика пилића. Он је појурио напоље али је само могао да види леђа једног ракуна који се удаљавао носећи у зубима пиле. Ракун се био толико осмелио да је почео чак и по дану да коље пилиће. Стјуарт је био бесан, али сви покушаји да га убије остали су безуспешни.

„И тада ми је случајно синула идеја да покушам да намамим ракуна. Поставио сам у кокошарнику један мали магнетофон који се аутоматски укључивао на јаче звукове. Када се ракун следећи пут појавио, трака је верно забележила очајничко пијукање пилића. После тога требало је само утврдити да ли ће ракун насести тим крицима. Ставио сам магнетофон мало подаље од куће, у жбун, и пустио га да понавља очајничко пијукање пилића. Нисам чекао ни десетак минута на разбојника — ракуна. Пошао је право ка магнетофону. Имао сам у руци спремну мрежу и ракун се одједном нашао у њој очајнички покушавајући да се ослободи уз дивље крике. Магнетофон је и то снимио. Касније су вуци и којоти почели да се сакупљају на дивље узвике ракуна верујући да је у невољи и да могу лако доћи до плена. Тако су настале плоче са крицима животиња које привлаче друге животиње", каже Џон Стјуарт.

Пуних седам година он је провео многе часове, дане и недеље стрпљиво седећи тамо где се појављују поједине животиње да би снимио њихове гласове. За тих седам година он је снимио гласове многих животиња и највећег броја птица које живе на територији Северне Америке. Када је све то средио он је патентирао плоче и почео да их продаје љубитељима животиња или ловцима. И многе школе су откупиле велик број плоча да би изводиле с ђацима очигледну наставу.

Љубитељи животиња користе ове плоче нарочито у зимске дане када многе животиње и птице страдају од глади: поред грамофона или магнетофона ставе храну и опрезни јелен или плашљиви зец, привучени пријатељским позивом, лако је нађу. Звуци животињских гласова могу се чути и на већој удаљености односно јачина се може регулисати.

Снимајући гласове дивљих животиња и птица Џон Стјуарт је доживео и многе узбудљиве сусрете. Налазио се очи у очи са рисовима, пумама, вуковима, медведима, итд. често удаљен само неколико корака од њих. Он сам најрадије се сећа овог доживљаја:

„Од свих животиња чије сам гласове снимао најтеже је било преварити којоте. Једног дана отишао сам с једним пријатељем да испробамо плоче које је требало да привуку којоте. Чекали смо сумрак а онда их пустили. Није прошло ни пет-шест минута, а којоти су се појавили на око 150 метара од нас. Како они ретко нападају човека, то се нисмо много плашили и сву смо пажњу били посветили фото-апаратима, хтели смо да их снимимо. Налазили смо се у шумарку и нисмо могли видети шта се дешава иза нас. Одједном, нешто нас је тренуло с леђа тако да смо испустили апарате. Када смо дошли к себи видели смо других десетак којота који су нам се били неопажено приближили с леђа и који су јурили да стигну до „плена" пре оних којота који су нам долазили спреда: уплашени почели смо да пуцамо и тако растерали којоте".

Џон Стјуарт се спрема да крене у Африку и Азију да би и тамо снимио гласове оних животиња и птица којих нема у Америци. Неке филмске компаније су га већ ангажовале да им „набавља" животиње ради снимања а да би им филмови били што убедљивији.

Ове плоче у рукама пријатеља природе и животиња или радозналих ђака имају своју корисну сврху, али шта рећи за ловца који опремљен најмодернијим оружјем на превару домами животињу и убије је.

ОВОМ ПРИЛИКОМ РАЗБОЈНИК — РАКУН САМ СЕ НАШАО У МРЕЖИ ИЗ КОЈЕ НИЈЕ БИЛО ИЗЛАЗА

Артиљерци 365. противавионске батерије поручника Ивана Пјанзина извршавајући борбени задатак извели су један од најхрабријих подвига великог отаџбинског рата.

ПОСЛЕДЊИ ПЛОТУН БАТЕРИЈЕ ХЕРОЈА

Јула месеца 1942. године за време трећег немачког напада на Севастопољ, поручник Иван Пјанзин и комесар Уваров обилазили су на положајима своју 365. противавионску батерију. Пјанзин је управо тога дана примио дужност командира ове батерије, смештене на најистуренијем делу фронта, на коти 60. Пјанзин је разговарао са сваким борцем своје нове батерије. Комесар Уваров је само једном реченицом представљао командира:

— Поручник Пјанзин, из 80. батерије.

То је било довољно борцима, јер је 80. противавионска батерија за неколико месеци оборила 21 немачки авион и њен командир је био познат целом Севастопољу. Обилазак положаја био је кратак. Изненада је страшна артиљеријска ватра потресла коту 60 и претворила је у буктињу. Био је 13. јул. Почињао је трећи немачки јуриш на браниоце Севастопоља. Пјанзинова противавионска батерија ухватила се укоштац са немачким тенковима и војницима. Изненада, немачки бомбардери су прелетели батерију у бришућем лету и засули је бомбама. Два оборена бомбардера експлодирала су недалеко од батерије.

Пјанзин је изванредно командовао, и храбро и добро. Немачки' јуриш је заустављен. Погинули немачки војници прекрили су подножје коте. Ниједан непријатељски војник се није пробио до батерије. Борци су били одушевљени својим командиром батерије, поручником Пјанзином.

Било је страшно

Немци су направили мали предах, прикупили цео батаљон војника и под заштитом тенкова поново пошли у напад. Пјанзинова батерија је ћутала. Пустили су Немце да дођу десетак метара до положаја топова. Онда је загрмела Пјанзинова команда:

— Шрапнелом по непријатељу! Паљба!

Сцена је била страшна. Киша челика изненада се оручила на непријатељске војнике. Половина немачког батаљона била је избачена из строја и Немци су морали да залегну и да привремено одустану од јуриша. Увече је непријатељска тешка артиљерија без престанка тукла Пјанзинову батерију на коти 60, све до зоре.

Нешто пре свануђа немачка пешадија уз тутњаву тенкова и митраљеза наставила је напад под заштитом димне завесе. Борци који нису били заузети око топова пошли су у противнапад на непријатеља. Секретар партијске организације Безовников, пробио се кроз димну завесу до групе немачких војника, који су сада нападали у густим редовима. Активирао је ручну бомбу и заједно са њом бацио се међу Немце. Његов пример су следили и подофицири Шкода и Нагорјански.

Борба је била све жешћа. У батерији је остало око двадесетак бораца и само два топа из којих се могла отворити ватра. Пјанзин је из једног топа тукао немачке тенкове док су остали борци бомбама и пушкама бранили топове на које су немачки војници насртали. После више од два часа борбе прса у прса, остало је само неколико бораца Пјанзинове храбре батерије. Подофицир Данич је сачекао немачке војнике да приђу јединoм топу који је још био исправан. Онда је испалио последње зрно. То је био последњи плотун на непријатеља. Група непријатељских војника је била покошена, али напад није престајао.

И Данич је бомбом улетео међу непријатеља. То су учинила и последња четворица бораца који су преживели све нападе.

„Другови, пуцајте на нас"

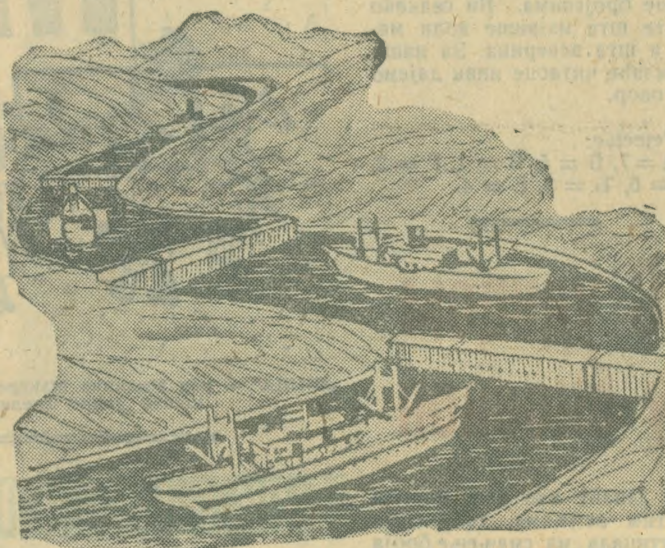
Секретар комсомолске организације Чирва херојски је погинуо бранећи свој топ. Убио је десетак немачких војника, а затим је и сам пао покошен митраљезом. Чирва је био последњи борац који је погинуо на коти 60. Командир храбре 365. батерије поручник Пјанзин остао је сам, изрешетан мецима. Налазио се у бесвесном стању. Вика немачких војника повратила га је из несвести. Испалио је неколико рафала из аутомата на групу немачких војника, а затим је почео да се повлачи према свом командном месту.

Радио-станица батерије била је од Пјанзина удаљена само неколико корака. Намеравао је да позове свој пук и обавести команданта да је задатак извршен и да батерија више не постоји. Последњом снагом, успео је да дохвати микрофон радио-станице и да се јави својој команди.

— Другови, батерија више не постоји. Сви су изгинули. Пуцајте на нас! Отворите ватру на коту 60, чујете ли ме? Отворите ватру по нашим положајима, овде се налазе фашисти!

Оставио је радио-станицу. Прошло је само неколико минута у дивљању немачких војника. Далекометни топови великог калибра из дубине одбране Севастопоља затутњали су. Кота 60 је задрхтала од силних експлозија. Ниједан метар земље није остао поштеђен. Челик, земља и тела немачких војника летели су кроз ваздух. Ниједан немачки војник на коти 60 није остао жив. Кота је опет остала слободна. Сутрадан су дошле нове совјетске јединице које су је поселе и наставиле херојску одбрану, коју су Пјанзин и његови борци започели.

ДУНАВ ВЕНА ЕВРОПЕ

НАЈВЕЋА БРАНА ЕВРОПЕ ПОДИЖЕ СЕ НА ДУНАВУ. ХИЉАДЕ РАДНИКА АНГАЖОВАНО ЈЕ НА ОВОМ КРУПНОМ ПОСЛУ; ПРЕДВИЂЕНО ЈЕ И ВРЕМЕ КАДА ЋЕ ПОТЕЋИ ПРВИ КИЛОВАТИ ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ, А ЦЕО ПОСАО ФИНАНСИРА НЕКОЛИКО ДРЖАВА.

КАД брана на Дунаву буде готова (сматра се да ће то бити за десетак година) Дунавом ће моћи да плове бродови до Балтичког и Северног мора и Атлантског океана. Путоваће се од Хамбурга до Цариграда, а дужина тог такозваног Европа-канала од Северног до Црног мора износиће 3.400 километара. До данас је од тога способно за пловидбу око 3.200 километара.

Преосталих 200 километара треба да заврши Савезна Република Немачка. Радови су већ започети на неколико страна. Тако се прокопава канал, који треба да веже реке Мајну (код Бамберга) и Алтмил (код Дитфурта). Пошто се то уради, прокопаће се корито реке Алтмил до њеног ушћа у Дунав. Тиме ће се оспособити Дунав за пловидбу великих бродова до Регенсбурга. Савезна Република Немачка инвестираће у ове послове преко 1,5 милијарду марака.

Више од 120 година постоји каналска веза између Мајне и Дунава. То је Лудвигсканал, назван по Лудвигу I Баварском. Овај водени пут води преко стотину устава. При том се делимично користе реке Алтмил и Регниц. Канал су, због тога што је прилично плитак, углавном користили мањи бродови. Европска привреда је још почетком овог века, у време кад је доживљавала нагли развитак, захтевала изградњу правог, много већег канала који би омогућавао пловидбу бродовима и до 1500 тона носивости. Тако су 1921. године ударени темељи за рајнско-мајнски и дунавски пловидбени пут за велике бродове. Својевремено је изграђен и мајнски канал за пловидбу до Ашафенбурга да би 1942. године био продужен преко тринаест степенастих брана. По завршетку другог светског рата изграђена је деоница: Вирцбург — Китциген са пет степенастих брана.

Године 1959. пуштен је у саобраћај део Китциген — Бергенхајфелд, код Швајфурга за четири степенасте бране, а 1962. завршен је и део воденог пута Бергенхајфелд — Бамберг са пет степенастих брана. Кад се заврши овај део трасе моћи ће бродови са шлеповима натовареним и до 1500 тона да пристају на крајњој граници Бамберг и то у току целе године, без обзира на јаке падавине или суше од неколико недеља.

Огромни багери почели су 1959. године да дубе у баварском земљишту ровове за будући Европа-канал. Између градова Бамберга и Нирнберга, који су међусобно удаљени око 60 километара, бродови ће морати да се пењу преко седам степенастих брана више од 80 метара. У зиму 1969. године и Нирнберг ће имати своје пристаниште. Нирнбершко пристаниште добиће три велика базена (100x400 метара), затим један мањи базен, и кејове у укупној дужини од преко десет километара.

Изградња овог горњег тока Дунава наилази на тешкоће. Најкомпликованији део у изградњи канала налази се између Нирнберга и ушћа реке Алтмил у Дунав. На овом делу дугом око сто километара бродови ће имати велике успоне. За изградњу овог дела канала предвиђен је рок од десет година. У том периоду биће завршен и канал који спаја Елбу са Мителанд-каналом код Артленбурга, па ће и Хамбург добити везу са Дунавом, односно с Црним морем.

Кад све буде завршено Европа-канал ће везивати земље западне Европе са земљама источне. Трговински водени пут ићи ће од Холандије, Белгије, Швајцарске, Савезне Републике Немачке до Аустрије, Чехословачке, Мађарске, Југославије, Румуније, Бугарске и Совјетског Савеза. Ради се и на пројекту за изградњу једног европског канала који би спајао Одру са Дунавом. Траса овог канала још није постављена, али је сигурно да би требало да он води од горњег Дунава кроз Шлеску, Чешку, Моравску до реке Марч.

ЗА МАЛЕ МАТЕМАТИЧАРЕ

Два пријатеља, Тодор и Петар, сваког првог у месецу купе у трафици укупно 25 кутија цигарета. Од тога Тодор узме 15 кутија, а Петар 10. Тодор пуши дневно по 10 комада, а Петар свега 6. После колико дана ће оба пријатеља имати исти број цигарета.

Решење:

После 25 дана.

ОТВОРИ ОЧИ

ИГРА МОРЕ — ПЛАНИНА

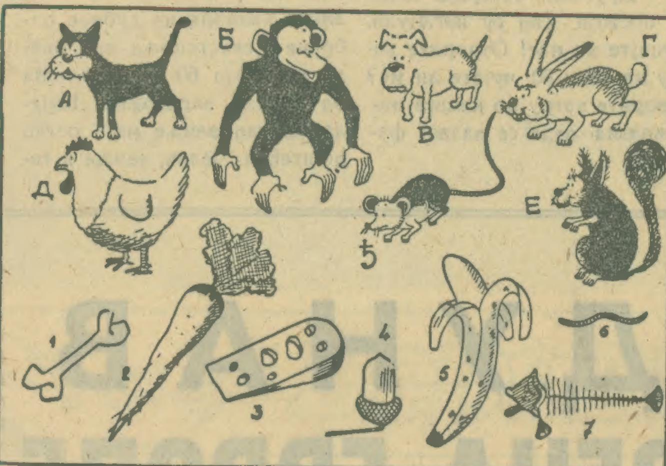
Свака од ове две слике има по четири детаља који у ствари припадају другој слици. Откријте који су то детаљи који се налазе на слици 1 а припадају слици 2 и обратно. Уколико нисте сигурни ево одговора:

Слици 1 не припада орао, камен-међаш, један од штапова који држе мрежу и цвет бела-рада.

На слици 2 сувишан је светионик, капа за купање коју има на глави дечак, лопта на његовим леђима и лопатица за песак коју преко рамена носи девојчица.

ЈЕДНА АНКЕТА О АЛКОХОЛУ

У једној швајцарској школи, ученицима између 12 и 16 година, постављено је питање да ли им је неки од наставника говорио о алхохолу и његовој штетности по човечји организам. Од 223 анкетираних, 211 дечака и девојчица одговорили су да им ниједан наставник није пружио такво објашњење. Од 122 ученика у деветој години 93,4 од сто њих такође су негативно одговорили. Анкета је проширена и на једну трговачку школу: 89,3 одсто — то јест око 59 ученика (19 година) изјавили су такође да им за све време школовања нико од наставника није поменуо колико је алхохол штетан по здравље.

Шта ко једе?

На слици видите седам животиња и испод њих њихове омиљене посластице. Која је посластица намењена којој животињи? Животиње су обележене словима, а посластице бројевима. Ви свакако знате шта највише воли маца, а шта веверица. За наше најмлађе читаоце ипак дајемо одговор.

Решење:
А = 7, Б = 5, В = 1, Г = 2, Д = 6, Ђ = 3, Е = 4.

„МОРНАРИ" — рад Миленка Стојнића, ученика VIII разреда основне школе „Јован Јовановић Змај" — Сремска Митровица

Дечји цртежи са конкурса

Ђачки цртежи у овом броју, као и они раније објављени у овој рубрици, награђени су са по 1.500 динара. Награде ће бити достављене поштом.

„МРТВА ПРИРОДА" — рад Снежане Пухаче, ученице VI разреда основне школе — Рипањ, Колонија бр. 115, код Београда.

„КИША" — рад Милинке Маћерек, ученице III разреда основне школе „Јанко Чмелик", — Стара Пазова.

НАПРАВИ САМ

УКРАСИ ОД СЛАМЕ

Фински украси од сламе познати су по веома финој изради. Предлажемо да данас направите ову розету из Хелсинкија као и звезду.

За розету на нашој слици обележену бројем 1 употребите сламу цепљену и расквашену, а да би вам лакше било да радите пређите преко сваке сламке млаком пеглом.

Оба краја на свакој од ове три сламке увијте са унутрашње стране, док средишни део сваке од њих треба да остане прав, само раз личите дужине, да би се добили зраци као на нашем моделу.

Затим поставите три сламке једну на другу и савијте их на два једнака дела. Онда узмите две нецепљене али расквашене сламке и лагано их спљоштите по средини, савијте и привежите пет сламки заједно (слика број 2). Ово поновите још три пута, а онда све четири дела скупите да бисте начинили розету. Овај посао није тежак али је прилично пипав.

Звезда (слика број 3) је такође декоративан украс који ако се лепо обоји може да послужи и за јелку. Прави се од две скупљена и једнака по дебљини свежња сламе.

За њу је потребно да имате 40 сламки — од којих је свака исечена тако да буде дуга по 35 сантиметара, и још влажна (јер је пре тога била дуго потопљена у води).

Најпре узмите 20 сламки. Спљоштите сваку по средини и повежите их као што видите на слици број 4. Затим узмите једну памучну врпцу у јаркој боји, провуците је око једне сламке, а затим је даље провлачите час испред а час иза сваке наредне сламке (слика број 5). На тај начин свака од сламки ће чврсто стајати а од врпце ће се направити прстен са пречником од 4 сантиметра. Кад врпцом оплетете круг, вежите оба краја врпце за сламку од које сте почели да је провлачите.

Сад узмите преосталих 20 сламки и са њима поступите на исти начин као и са првим. Затим обе групе сламки ставите једну на другу и почните да провлачите другу памучну врпцу, узимајући час једну сламку од горњег дела, а час другу из доњег.

Слика број 6 показује вам како изгледа пресек обе групе сламки привезаних заједно.

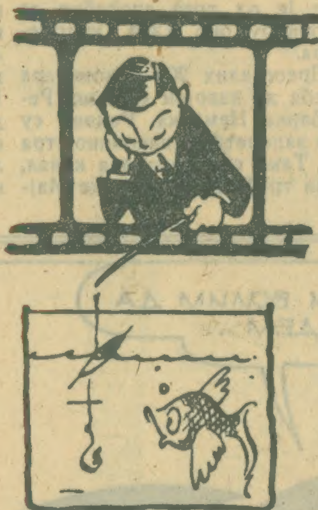
Кад завршите с провлачењем врпце у другом кругу, маказама опсеците сламке тако да се добије облик звезде. Да би ваш рад што боље изгледао, пре него што почнете да опсецате, нацртајте на папиру облик који желите. Тако вам се неће десити да у последњем тренутку, услед непажње, покварите свој рад.

На слици број 7 видите како изгледа звезда изближа.

(Наставиће се)

С удицом у биоскоп

У Јапану као и у многим другим земљама, телевизија је утицала на смањење броја посетилаца биоскопа. Последњих година у Јапану је затворено неколико хиљада биоскопских дворана, а у преосталима број посетилаца смањио се готово за половину. Да би некако изашао из тешког положаја, сопственик једне биоскопске сале саградио

је у њеној непосредној близини базен у који стално пушта живе рибе. После биоскопске представе посетиоци имају право да 40 минута бесплатно лове рибу из базена. Предузимљивом „филмаџији" посао је кренуо тако добро да намерава да крајем године поред свог биоскопа сагради још два базена.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) француски песник (Стефан, 1842 — 1898), 7) шаховски израз, 8) истарски књижевник („Каролина Ријечка"), 10) трагедија француског књижевника Волтера, 12) личност из Шекспирове трагедије „Отело", 13) познати немачки историчар (Леополд, 1795—1886), 15) озидана обала, 16) врста иловаче, 17) аутомобилска ознака за Ваљево, 19) предлог, 20) знаменито место у старој Грчкој на подножју Парнаса, 22) грчко слово, 24) фарба, 26) место на полуострву Пељешцу, 27) река у Босни, 28) кожно обољење, 30) заводи крај Ниша, 31) слово латинице, 32) право време (лат.), 34) главни град Башкирске ССР, 36) ураган, 38) карике, 40) област у Енглеској, 41) нација, 42) речна острва. 43) бог рата и мира код старих Римљана, 44) лична заменица.

Усправно: 1) опера Ђакома Пучинија, 2) главни град Грчке, 3) самогласник и сугласник, 4) савремени северноамерички филмски редитељ (Николас), 5) тама, 6) роман Оноре де Балзака, 7) држава у Јужној Америци, 9) богиња јутарњег руменила код старих Грка, 11) иницијали нашег књижевника („Јазавац пред судом), 14) холандски шаховски велемајстор, 18) споменар, 20) део посуде, дно, 21) јединица за мерење гласа и јачине шумова, 22) иницијали нашег књижевника („Коштана"), 23) кретање воде, 25) иницијали нашег књижевника („Царева краљевина"), 29) узвик, 30) град у Француској, 32) водено пространство, 33) име књижевника Ковачића, 35) главни град Гане, 37) скраћеница за рукометни клуб, 39) веома дуг временски период.

	1	2		3	4	5	6	
7			■	8				9
10			11	■	12			
13				14	■	15		
16			■	17	18	■	19	
		■	20			21		
22		23		■	24			25
26				■	27			
	28			29		■		
30		■	31		■	32		33
34		35	■	36	37			
38			39	■	40			
41					■	42		
	43				44			

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Чапајев, 7) лав, 8) болид, 10) арак, 12) нана, 13) колор, 15) Мол, 16) оба, 17) ОК, 19) Ги, 20) сквер, 22) риба, 24) аван, 26) осам, 27) рода, 28) труст, 30) ир, 31) мп, 32) пре, 34) рен, 36) атест, 38) алод, 40) акта 41) катар, 42) Авр, 43) Цер, 44) оро.

Усправно: 1) „Чаробни стрелац", 2) Авала, 3) аб, 4) јон, 5) Елам, 6) виноградарство, 7) лако, 9) Дали, 11) во, 14) рок, 18) кварт, 20) самум, 21) ево, 22) ро, 23) Бар, 25) на, 29) Спа, 30) Ипак, 32) пекар, 33) етар, 35) ноте, 37) та, 39) дар.

ПОСЛЕДЊИ ТАРЗАНОВ СКОК

Дечак се верао уз падину високе стене у чијем се подножју разбијају океански таласи. Скакао је са испуста на испуст, дизао се до новог упоришта снагом својих руку. Најзад је, стигавши до врха, стао на малу зараван где се налазила мала капела.

Одозго се видео читав Акапулко. Црвени и зелени кровови малих гостионица шарене се на сунцу. Огромне стаклене коцке — модерни хотели — блистају окупани сунчевим зрацима.

— Хеј, Франциско! Шта је, да ниси заспао? — позвао је дечака његов пријатељ Ернандо.

Франциско је погледао доле. Нешто улево, између две стене, стајао је уували ресторан „Мирадор". На његовој тераси тискали су се туристи — „Американоси".

Дечак се спустио на колена пред капелом.

— Помози ми, света дево Маријо. Пренеси ме изнад оштрих шиљака, дај да срећно стигнем до воде...

Затим је пришао ивици заравни и испружио руке. У ресторану се разлегло пригушено и стравично добовање добоша. Франциско је волео тај звук: сви мишићи би му се затегли, тело постајало лако и послушно.

Франциско је раширио руке, снажно се отиснуо са стене и секући грудима ваздух полетео наниже. Летео је уз саме оштре литице које су, као, ножеви, могле да му распарају тело.

Али је Франциско, као и сви скакачи из Акапулка, савршено владао вештином „лета". Његово тело било је сад паралелно са земљом; он је као птица „пловио" кроз ваздух Приближавајући се води, Франциско је променио положај тела: испружио је руке уз главу и, као иглица, заронио у воду!

Бубањ је умукао, над увалом је зацарила тишина. Људи на хотелској тераси су замрли:

— Испливаће? Неће испливати?

Најзад се над водом појавила Францискова глава и на тераси се разлегао пљесак. Франциско је допливао до подножја стене и другови су га брзо извукли из воде. Стене, небо, вода — све му се окретало пред очима, у грлу му се скупљала мучнина. Другови су га овлаш придржавали — познавали су они то стање: сваки од њих осећа се тако после скока.

Фрнациско се смешио. Знао је да га сви гледају, фотографишу. Скупивши остатке снаге, испео се до бетонираног платоа испред ресторана. Франциско није знао енглески али је те речи одлично разумео јер их је слушао после сваког скока: „Браво, деране! Јунак си! Окрени се према сунцу. Стоп. Снимићу те за успомену!"

На улазу у ресторан скакача је чекао сопственик хотела. Некад је био боксер и нос му је био спљоштен. Он је увек после скока позивао скакаче у ресторан да би их представљао публици. Гости су били задовољни, а и дечаци такође јер им је после представљања газда плаћао и водио их у кухињу да се заложе.

Портир је отворио пред Франциском велика стаклена врата. Босе ноге осетиле су меки саг. У свакој другој прилици Франциску не би дозволили ни да привири у ресторан. Али, сада је ишао са газдом и портир се чак дубоко наклонио.

Газда је пљеснуо неколико пута длановима и рекао: „Даме и господо! Дозволите да вам представим храброг мексичког младића који вас је све запањио својим скоком са стене".

Праћен сопствеником хотела, дечак је ишао између столова. Сви су га радознало посматрали. Неки су му давали новац.

— Храбар си ти момак! — пијано му је довикнуо неки човек и, пљунувши на банкноту од једног долара, прилепио је Франциску на груди. — Орден за храброст. Ха-ха-ха!

Франциско је зажелео да баци тај папир али га је ипак, обрисавши га о гаћице за купање, стиснуо у шаци. Тамо доле крај стена чекали су дечаци, његови пријатељи, скакачи с Кебраде. Додуше, нису више сви скакали. Страховити удари главом о воду не пролазе без последица. Ето његовог друга Ернанда: нема још ни двадесет и пет година, а већ није више у стању да скаче. Сада он скупља новац од посматрача, води преговоре с хотелијером — јер се захваљујући скакачима број хотелских гостију знатно повећао — и уопште, помаже својим друговима. Скакачи имају свето правило: сав новац дели се између свих њих на равне делове, јер сви су они подједнако сиромашни.

— Дођи овамо, мали — зачуо је Франциско женски глас.

Газда га је гурнуо лактом Франциско је коракнуо према столу.

— Па он је скоро дете! Какво дечје тело. Кажи, мали, да ли ти је било много страшно док си летео с главом на доле?

— Страшно! — потврдио је Франциско.

— Набијаш цену! — викнуо је висок млад човек који је седео за истим столом.

— Не, сињор! Ја од вас не тражим новац. Али је заиста страшно. Не молимо се ми тек тако деви Марији.

— Зар ће он мени да прича шта значи скакати са висине од четрдесет метара!? — Мушкарац се засмејао. И сви унаоколо су се насмејали. — Ја сам скакао и са стене више од ове.

— Можда, сењор — сагласио се Франциско — али је с Кебраде страшно скакати.

— Мали, — поново је рекла жена, — јеси ли гледао филм! »Тарзан".

— Јесам.

— Е па, шврћо, пред тобом је лично Том Хамерсет — Тарзан. (Том Хамерсет је поред Џона Вајсмилера и осталих играо у низу филмова о Тарзану). Томе, викните по тарзански.

Мушкарац је саставио дланове и крикнуо.

Сала је запљескала.

— Чујте, Томе. Покажите тим дечацима шта је прави скок. Ви ваља можете да скочите с те Кебраде?

— Свакако, драга.

— Сењор, — узбуђено се умешао Франциско — опасно је скакати с те стене. Пре но што се усудимо да скачемо с њеног врха, ми дуго скачемо с најниже избочине, затим са средње и, најзад, одозго.

— Нећете успети да скочите мада сте шампион! — викнуо је на сав глас мушкарац који је малочас Франциску „залепио" орден. — Кладим се у пет стотина долара!

— Стављам хиљаду да ће скочити — мирно је одговорила жена.

— Неће. Дајем хиљаду и сто долара.

— Дајем још двеста! — чуо се висок глас човека са суседног тола.

— Хиљаду пет стотина!

— Хиљаду осам стотина!

— Хајдемо — рекао је газда повукавши Франциска. — Тебе су већ заборавили.

Он се радовао расприи која се заподела у ресторану. То је права сензација. Сутра ће тога да се дочепају новине и — то ће довести нове госте у »Мирадор".

— Треба му објаснити да је опасно скакати са стене! — покушао је Франциско да се успротиви. — Треба познавати све избочине на стени, треба умети лебдети у ваздуху, јер литица није окомита.

— Мали мој, — потапшао га је газда по рамену — скочити с те стене Тому Хамерсету је исто што и устати са столице! Зна он шта ради и згрнуће паре о којима ми не можемо ни да сањамо. Хајде у кухињу да једеш...

Франциско још није био ни испразнио тањир када је неко од келнера рекао да се опкла да попела на 7.000 долара и да је Тарзан већ кренуо.

Дечак је скочио од стола и истрчао на терасу. Видео је како се Том Хамерсет већ пење уз литицу. Чинио је то спретно и лепо, као на филму. Чак и издалека видели су се еластични мишићи на његовим рукама и ногама. Франциску је лакнуло на души. „Он је, вероватно, скакао и са стене страшније од ове наше".

На великој хотелској тераси тискали су се људи. Многи су у рукама држали кинокамере, а жена која је била са Хамерсетом имала је доглед. Понекад га је склањала са очију и весело разговарала са људима око себе.

Франциска су окружили његови другови — скакачи.

— Шта је, је л' полудео? — запитао је Ернандо. — Опомињали смо га. А он нам је весело одговорио: „Балавци, учите од Тарзана како се скаче".

— Ако скочи платиће му седам хиљада долара! — одговорио је Франциско дечацима.

— Лажеш!

— Својим сам ушима чуо.

Најзад је Тарзан стигао до заравни на врху. Погледао је капелу, начинио неколико лепих гимнастичких вежби и наједном је громко по тарзански крикнуо.

Франциско је погледао према тераси: жена с догледом је ликовала.

Тарзан је испружио руке и стравично добовање испунило је увалу. Замахнувши рукама, одбио се од ивице и — скочио.

Замрлог срца дечаци су га пратили погледом. Видели су како Тарзан покушава да савлада своје тело и заузме хоризонталан положај да би се макар за секунд задржао у ваздуху и што више се удаљио од литице. Тек тада је схватио опасност. Али, тело га није слушало. Није успевао да »полети". Тарзан је као камен падао наниже, према подножју стене. Не „долетевши" до воде ударио је десним раменом о камен, преврнуо се у ваздуху, и уз пљесак скотрљао се у море.

Не скидајући одело дечаци су поскакали у воду и извукли Тома Хамерсета. Тарзан је био мртав.

Јесте ли већ чули да...

... ботаничари сматрају да на свету има још 100 хиљада неоткривених и некласираних врста биљака.

... крв из пресечене артерије може да бризне и до три метра.

... у Сједињеним Америчким Државама произведе се у току

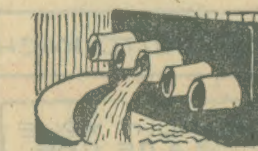
године око 350 тона разних пилула за успављивање.

... у близини Њу Стрејтсвила, у Сједињеним Америчким Државама, у једном руднику ватра тиња већ 70 година. Земљиште

изнад рудника је од тога толико топло да тамо преко читаве године, и зими, цвета цвеће.

... у близини Бусау, у Гвинеји, у западној Африци, постоји чесма са пет цеви. Првог дана, вода тече само из једне цеви, другог

дана из две, трећег из три, четвртог из четири, а петог из свих пет цеви. Шестог дана циклус почиње да се понавља.

Полиција против »древних Германа«

Пре осам година четрдесетогодишњи Хелмут Кирнбауер из Корнебурга, у Аустрији одлучио је да се потпуно одрекне благодети цивилизације. Заједно са женом „одметнуо" се у шуму и настанио у колиби начињеној од пруња. Кирнбауер је пустио браду, одбацио је одело и огрнуо се животињском кожом, променио је име у Ајф и почео да живи животом древних Германа. Његова жена Гудрина је за то време донела на свет седморо деце. Бивши инжењер научио је да се бави примитивном земљорадњом, ловом, риболовом и прикупљањем дивљег меда. Своје производе размењивао је са околним становницима.

Хелмут Кирнбауер живео је у шуми нешто више од осам година а онда су се власти сетиле да је Ајфов начин живота изазов друштву и одлучиле да га врате у цивилизацију. Против породице „древних Германа" иступила је полиција и наредила им да напусте своје склониште у шуми наводећи као разлог да отворено огњиште у њиховој колиби може да буде узрок шумског пожара. И поред Ајфових протеста, старогерманско право показало се слабијим од савременог грађанског и необична породица била је приморана да напусти шумску колибу. Ајф се није потпуно помирио с поразом: уместо да се врати у град, сазидао је кућицу са прописним димњаком на крају једног села с намером да одатле продужи рат са законом.

ТЕСТАМЕНТ

Нека богата удовица у Лондону своје целокупно имање завештала је пореским властима. У тестаменту она каже: „Целог века чинило ми је задовољство да обмањујем пореску управу. Стога је више него право да она буде мој једини наследник".

ТУЂИ ХУМОР

Хтели не хтели морају

У једном малом италијанском граду два фризера се боре на све могуће начине да привуку што више муштерија. Једнога дана у излогу једног од њих писало је:

„Код нас шишање стаје 250 лира!"

Сутрадан у излогу његовог конкурента стајало је следеће обавештење:

„Уместо да платите 250 лира, дођите да вас ми ошишамо само за 150 лира!"

Следећег дана у излогу првог фризера стајало је:

„Убеђени смо да ћете сад морати да дођете код нас да вам ми уредимо фризуру после шишања које сте платили 150 лира!"

Живот у опасности

Последњих година су у моди вицеви о животињама. Један од њих је и овај:

У полицијској станици звони телефон.

— Да ли је то полиција? — пита један узбуђени глас.

— Да. Шта се догодило?

— Дођите брзо у помоћ! Један велики мачак је ушао у трпезарију.

— Шта? И због тога нас узнемиравате?

— Али... опасно је! Мој живот је у опасности...

— Престаните да се измотавате и реците ми ко сте?

— Ја сам црвена рибица!..

Ни он се не осећа најбоље

Један трећеразредни француски глумац да би се истакао прича у позоришној кафани:

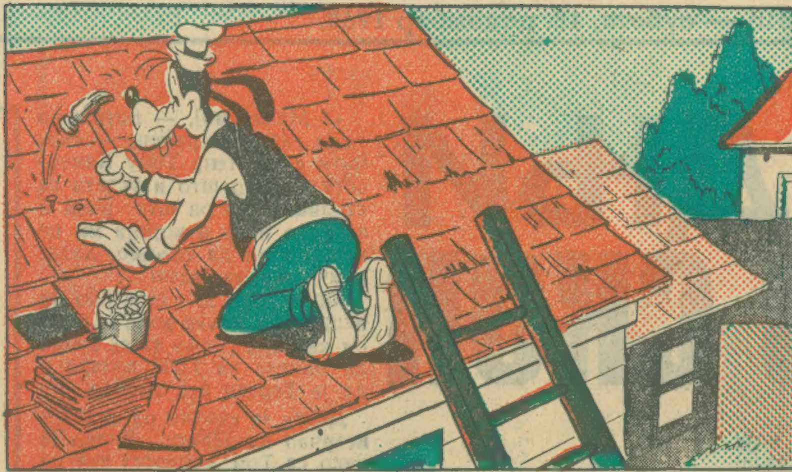
— Стварно се наше позориште у последње време налази у кризи. Ето нема више ни правих глумаца. Луј Жуве је умро, Жерар Филип је умро а ни ја се нешто не осећам најбоље у последње време!..

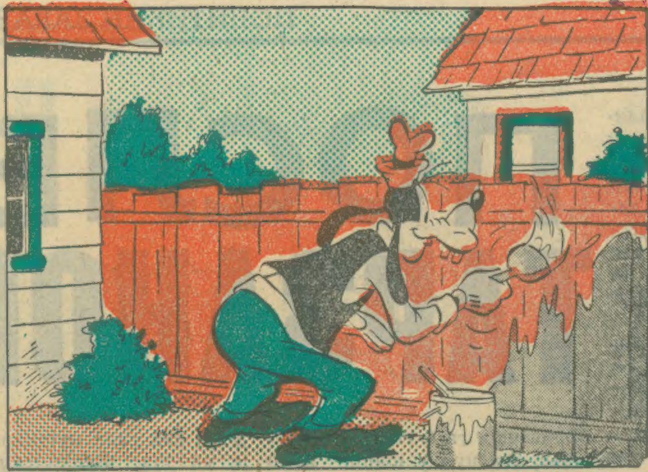
ГАЈДЕ У ЗООЛОШКОМ ВРТУ

Хијене не подносе звук гајди док тигрови уживају у тој музици. До оваквог закључка дошао је директор зоолошког врта у Глазгову где је пре извесног времена одржан концерт гајдаша. Папагаји су реаговали на гајде најпогрднијим изразима који су се нашли у њиховом „речнику". Фоке је музика гајдаша узнемирила. А слоници Сари нису ни дозволили да дође на концерт: она је толико бојажљива да је уплаши и најмањи шум.

WALT DISNEY

МИКИ

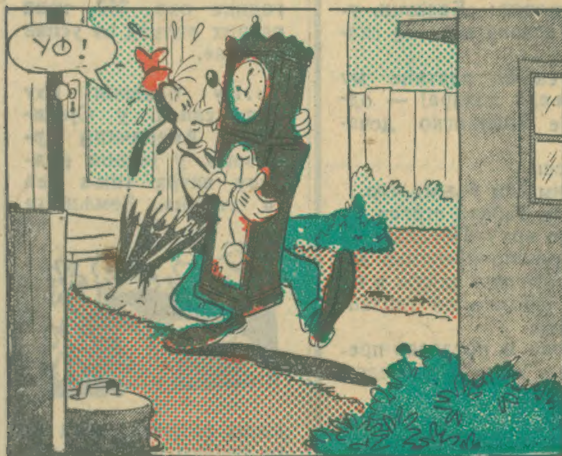

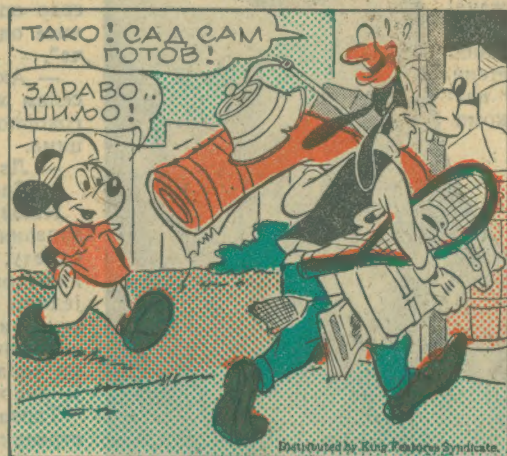

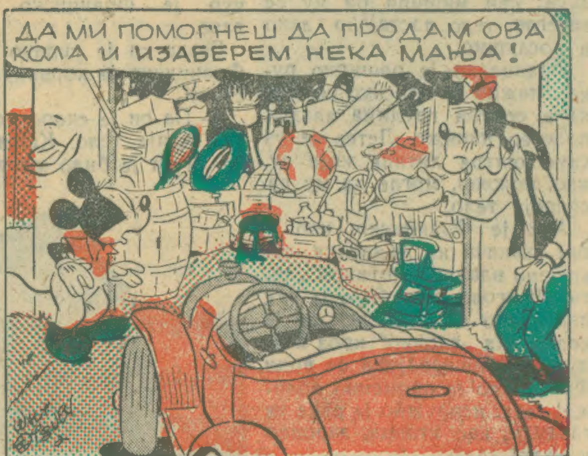

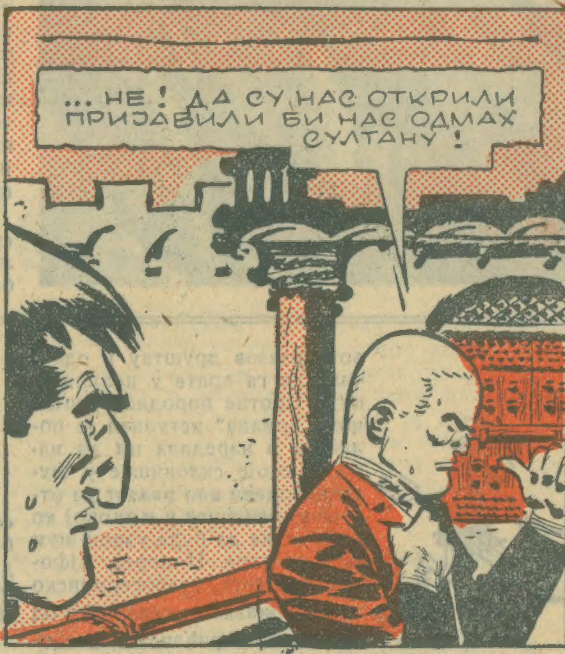

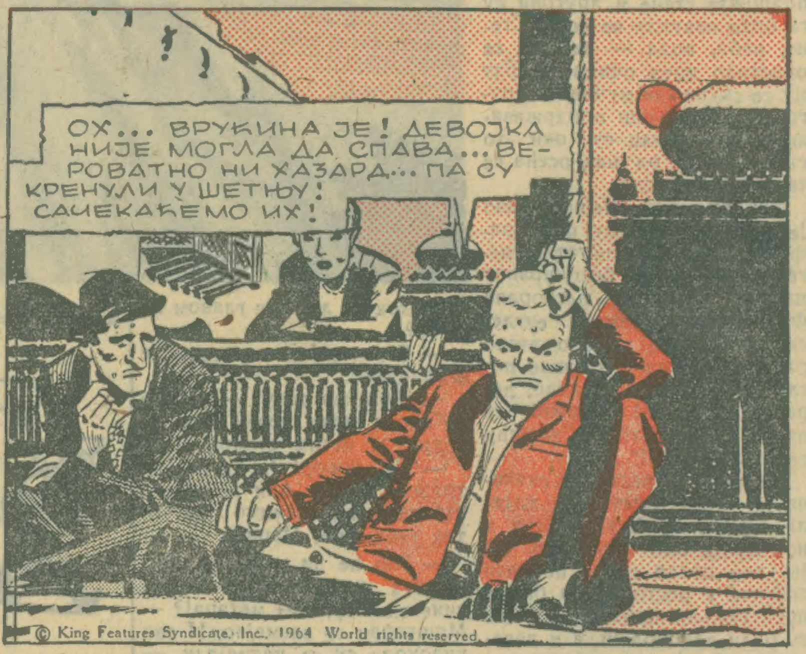

ЏОНИ ХАЗАРД

ФРЕНК РОБИН

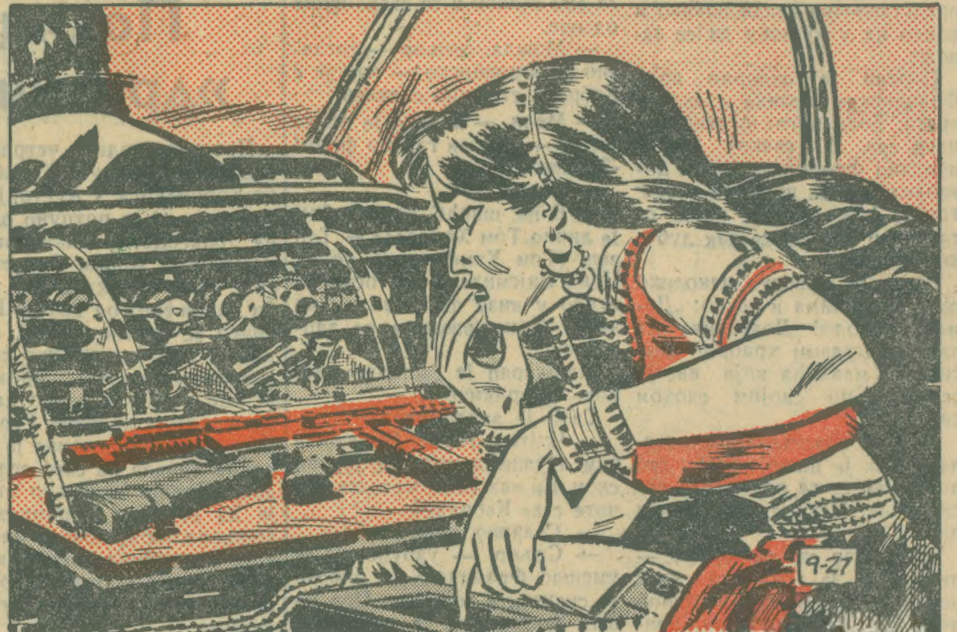

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31 — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће Београд, Македонска 31. Жиро рачун број 601-1-82. Поштански фах 124. Претплата за нашу земљу: годишња 2.200; полугодишња 1.100, за иностранство: годишња 4.400, полугодишња 2.200 дин. Рукописи се не враћају.